

"Қазақстан Республикасының 2008-2010 жылдарға арналған қоршаған ортаны қорғау" бағдарламасын бекіту туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2008 жылғы 19 ақпандағы N 162 Қаулысы. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2010 жылғы 10 қыркүйектегі № 924 Қаулысымен

Ескерту. Күші жойылды - ҚР Үкіметінің 2010.09.10 № 924 Қаулысымен.

"Қазақстан Республикасының 2004 - 2015 жылдарға арналған экологиялық қауіпсіздігі тұжырымдамасы туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2003 жылғы 3 желтоқсандағы N 1241 Жарлығын іске асыру мақсатында Қазақстан Республикасының Үкіметі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

1. Қоса беріліп отырған "Қазақстан Республикасының 2008 - 2010 жылдарға арналған қоршаған ортаны қорғау" бағдарламасы (бұдан әрі - Бағдарлама) бекітілсін.

2. Бағдарламаны іске асыруға жауапты орталық және жергілікті атқарушы органдар :

1) Бағдарламаны іске асыру жөнінде шаралар қабылдасын;
2) жыл сайын 20 қаңтарға және 20 шілдеге Қазақстан Республикасы Қоршаған ортаны қорғау министрлігіне Бағдарламаның іске асырылу барысы туралы ақпарат берсін.

3. Қазақстан Республикасы Қоршаған ортаны қорғау министрлігі жыл сайын 10 ақпанға Қазақстан Республикасының Үкіметіне Бағдарламаның орындалу барысы туралы жиынтық ақпарат беруді қамтамасыз етсін.

4. Мыналардың күші жойылды деп танылсын:

1) "Қазақстан Республикасында шөлейттенуге қарсы күрес жөніндегі 2005 - 2015 жылдарға арналған бағдарлама туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2005 жылғы 24 қаңтардағы N 49 қаулысы;

2) "Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2005 жылғы 24 қаңтардағы N 49 қаулысына өзгеріс енгізу туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2007 жылғы 24 қыркүйектегі N 831 қаулысы.

5. Осы қаулының орындалуын бақылау Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары Ө.Е. Шөкеевке жүктелсін.

6. Осы қаулы қол қойылған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасының

Премьер-Министрі

Қазақстан Республикасы
Үкіметінің
2008 жылғы 19 ақпандағы
N 162 қаулысымен
бекітілген

"Қазақстан Республикасының 2008 - 2010 жылдарға арналған қоршаған ортаны қорғау" бағдарламасы

Астана, 2008 жыл

Мазмұны

1. Бағдарламаның паспорты
2. К і р і с п е
3. Қоршаған ортаның қазіргі жай-күйін және оны қорғау жүйесін талдау
  - 3.1. Қоршаған ортаның қазіргі жай-күйі
  - 3.2. Қоршаған ортаның сапасын басқарудың қолданыстағы жүйесін б а ғ а л а у
4. Бағдарламаның мақсаты мен міндеттері
5. Бағдарламаның негізгі бағыттары және іске асыру тетіктері
  - 5.1. Қоршаған ортаның сапасын басқару жүйесін оңтайландыру
    - 5.1.1. Заңнаманы экологияландыру
    - 5.1.2. Рұқсаттық жүйені, қоршаған ортаны қорғаудың экономикалық құралдарын ж е т і л д і р у
    - 5.1.3. Қоғамды экологияландыру
    - 5.1.4. Қоршаған ортаға мониторинг жүйесін дамыту
    - 5.1.5. Қоршаған ортаны қорғауды ғылыми қамтамасыз ету
    - 5.1.6. Халықаралық ынтымақтастықты кеңейту
  - 5.2. Табиғи ортаны сақтау және қалпына келтіру
    - 5.2.1. Климат пен Жердің озон қабатына антропогендік әсерді төмендету
    - 5.2.2. Биологиялық алуан түрлілігін сақтау және орнықты пайдалану
    - 5.2.3. Экологиялық зілзала, зымыран-ғарыш кешенінің полигондары аймақтарын қ а л п ы н а к е л т і р у
    - 5.2.4. Каспий теңізінің шельфі мен жапсарлас аумақтар ластануының алдын алу
    - 5.2.5. Жер және су ресурстары тозуының, ластануының және ауа бассейні л а с т а н у ы н ы ң а л д ы н а л у
    - 5.2.6. Қалдықтарды қайта өңдеу мен кәдеге жаратудың көлемін біртіндеп ұлғайту

- 5.3. Қоршаған ортаның халық денсаулығына қолайсыз әсерін төмендету
6. Қажетті ресурстар және оларды қаржыландыру көздері
7. Бағдарламаны іске асырудан күтілетін нәтижелер
8. Бағдарламаны іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары

1. Бағдарламаның паспорты

Бағдарламаның атауы "Қазақстан Республикасының 2008 - 2010 жылдарға арналған қоршаған ортаны қорғау" бағдарламасы

Бағдарламаны әзірлеу үшін негіздеме Қазақстан Республикасы Президентінің 2003 жылғы 3 желтоқсандағы N 1241 Жарлығымен мақұлданған Қазақстан Республикасының экологиялық қауіпсіздігі тұжырымдамасы

Бағдарламаны негізгі әзірлеуші ортаны қорғау министрлігі Қазақстан Республикасы Қоршаған

Бағдарламаның мақсаты Қоршаған орта сапасының көрсеткіштерін тұрақтандыру және табиғат пайдаланушыларға экологиялық талаптарды жетілдіру

Бағдарламаның міндеттері

- 1) қоршаған ортаның сапасын басқарудың жүйесін оңтайландыру, оның ішінде:
  - заңнаманы экологияландыру;
  - қоршаған ортаны қорғаудың экономикалық құралдарын жетілдіру;
  - қоғамды экологияландыру;
  - қоршаған ортаға мониторинг жүйесін дамыту;
  - қоршаған ортаны қорғауды ғылыми қамтамасыз ету;
  - халықаралық ынтымақтастықты кеңейту;
- 2) табиғи ортаны сақтау және қалпына келтіру:
  - климат пен жердің озон қабатына антропогендік әсерді төмендету;
  - биологиялық алуан түрлілікті сақтау және орнықты пайдалану;

экологиялық зілзала аймақтарын,
зымыран-ғарыш кешенінің полигондарын
қалпына келтіру;

Каспий теңізінің шельфі мен
төңірегіндегі аумақтар ластануының
алдын алу;

жер және су ресурстары тозуының,
ластануының және ауа бассейні
ластануының алдын алу;

қалдықтарды қайта өңдеу мен кәдеге
жаратудың көлемін біртіндеп ұлғайту;

3) қоршаған ортаның халық
денсаулығына қолайсыз әсерін төмендету.

Бағдарламаны 35816,0 млн. теңге көлемінде
қаржыландыру қаражат бөлу көзделіп отыр, оның ішінде:
көлемдері 35223,9 млн. теңге көлемінде
және көздері республикалық бюджеттен, оның ішінде:

2008 жыл - 6184,0 млн. теңге;

2009 жыл - 13950,6* млн. теңге;

2010 жыл - 15089,3* млн. теңге;

592,1 млн. теңге көлемінде халықаралық
гранттар, оның ішінде:

2008 жыл - 302,2 млн. теңге;

2009 жыл - 150,5* млн. теңге;

2010 жыл - 139,4* млн. теңге;

Бағдарламаны Ластаушы заттардың атмосфераға
іске асырудан меншікті жалпы шығарындылары (ЖІӨ
күтілетін миллион теңгесіне тонна) - 0,2
нәтижелер Көміртегі шығарындылары, ЖІӨ миллион
теңгесіне тонна - 10,0

Күкірт тотықтарының шығарындылары,
ЖІӨ миллион теңгесіне тонна - 0,21

Азот тотықтарының шығарындылары, ЖІӨ
миллион теңгесіне тонна - 0,029

Қоршаған ортада орналастырылатын уытты
қалдықтардың көлемі, ЖІӨ миллион
теңгесіне тонна - 25,65

Ластаушы заттардың су көздеріне
төгінділері, ЖІӨ миллион теңгесіне

тонна - 0,17
Негізгі су объектілері бойынша су
ластануының барынша көп индексі,
шартты бірлік - 1,7
Еріген оттектің шоғырлануы,
мониторингтің барлық станциялары
бойынша орташа (судың бір литріне
миллиграмм) - 6,7
Судың индустриалды органикалық
ластануы, тұщы су қорының текше
шақырымына оттекті биологиялық тұтыну
тоннасы - 0,79
Тиісті қадағалау жүргізілетін
қалалардағы атмосфера ластануының
орташа индексі (шартты бірлік) - 6,5
Қоршаған ортаны қорғауға жұмсалатын
шығындар, ЖІӨ % - 1,7
ISO 14001 стандартына сертификатталған
компаниялар саны, ЖІӨ миллиард
теңгесіне - 0,008
ЖІӨ-нің энергияны қажетсінуі, ЖІӨ
миллион теңгесіне мұнай
эквивалентінің тоннасы - 12,5
Энергияның баламалы көздерін
пайдаланудың энергияны жалпы тұтыну
көлемінен үлесі, % - 0,03

Күтілетін өмір ұзақтығы (жылдар) - 68,4

Бағдарламаны 2008-2010 жылдар
іске асыру
мерзімдері

2. Кіріспе

"Қазақстан Республикасының 2008 - 2010 жылдарға арналған қоршаған ортаны қорғау" бағдарламасы (бұдан әрі - Бағдарлама) Қазақстан Республикасы Президентінің 2003 жылғы 3 желтоқсандағы N 1241 Жарлығымен мақұлданған 2004 - 2015 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының экологиялық қауіпсіздігі тұжырымдамасына сәйкес әзірленген.

Бағдарламада Қазақстанның бар экологиялық ахуалына талдау өткізілді және

оларды жақсарту жөніндегі шаралар әзірленді.

Бағдарлама орнықты дамуға көшудің негізгі басымдылықтарына сәйкес орындалатын болады, олардың ішінде: халық денсаулығына экологиялық қауіп-қатерлердің алдын алу және азайту, шөлейттенумен күрес, биологиялық алуан түрлілікті сақтау, эмиссияларды, оның ішінде парник газдары мен озон қабатын бұзатын заттарды төмендету; сапалы ауыз суға қол жеткізу, трансшекаралық экологиялық проблемаларды шешу, радиациялық қауіпсіздік, қалдықтарды басқару.

3. Қоршаған ортаның қазіргі жай-күйін және оны қорғау жүйесін талдау

3.1. Қоршаған ортаның қазіргі жай-күйі

Қазіргі уақытта Қазақстан Республикасында неғұрлым өзекті экологиялық проблемалар әлі күнге дейін климат пен озон қабатының өзгеруімен, биоалуан түрліліктің қысқаруымен, шөлейттенумен, су ресурстарының, ауаның ластануымен, өндіріс және тұтыну қалдықтарының жинақталуымен байланысты проблемалар болып отыр.

"Қазақстан Республикасының 2005 - 2007 жылдарға арналған қоршаған ортаны қорғау" бағдарламасының шеңберінде орындалған Қазақстан Республикасында парник газдары шығарындыларының көздеріне өткізілген түгендеудің нәтижелері бойынша соңғы 5 жыл ішінде атмосфераға парник газдары эмиссияларының жыл сайынғы ұлғаюы 6,7% құрағандығы анықталған. Қазақстандағы парник газдары эмиссияларының негізгі көзі энергетикалық қызмет болып қалады, оның үлесі іс жүзінде өзгермеді, 2005 жылы 78,0% құрады.

Озон қабатын бұзатын заттар эмиссияларының қазіргі көлемдерін және оларды 1987 жылғы 16 қыркүйектегі озон қабатын бұзатын заттар жөніндегі Монреаль хаттамасының шеңберінде болжанатын рұқсатты көлемдерін ескере отырып, ХХІ ғасырдың алғашқы бірнеше онжылдықтары озондық қысқару үшін неғұрлым құбылмалы кезеңдер ретінде бағаланады. Қазақстан үстінде де, жалпы планета үстінде де, озон қабатының қалпына келуі кейінгі отыз жылда озон қабатын бұзатын заттардың шығарылуы тоқтатылатын жағдайда басталуы мүмкін.

Биоалуан түрлілікті сақтау проблемасы республика бойынша әлі күнге дейін өзекті болып қалып отыр. Қорғауды қажет ететін сирек кездесетін жергілікті және тарихи түрлердің арасында өсімдіктердің 400-ден астам түрі мен омыртқалы жануарлардың 300 түрі бар, олардың едәуір бөлігіне жойылу қауіпі төніп тұр.

Республиканың мәнді экологиялық проблемасы әлі күнге дейін шөлейттену болып отыр. Шөлейттену және азып-тозу үдерістеріне республика аумағының әртүрлі деңгейде 70% жерлері ұшыраған, бұл көбінесе елдің табиғи ерекшелігімен шартталған. Ел жайылымының 188,9 млн. гектарында азып-тозудың ең шеткі дәрежесі 26,6 млн. га байқалады. Аудандардың қысқаруымен, улы өсімдіктермен ластанумен, бұталанумен айқындалған барынша көп азып-тозуға ауылдық елді мекендер маңайындағы жайылымдар мен шөп шабындықтар ұшыраған. Суармалы жерлердің тұздануы тұйық бассейндердегі сазды шөлдер ауданының өсуіне және суармалы жерлердің қайталама тұздануына әкеледі. Тұзданған топырақтың үлесі барлық суармалы егістік көлемінің 31,3% құрайды. Жалпы республика бойынша жер сапасы нашарлауының: қара шірінді болуының, биогендік элементтердің, өсімдіктердің түрлік құрамының, биологиялық өнімділіктің төмендеуі орнықты үрдісі байқалады.

Арал теңізі акваториясының апаттық қысқаруы Арал өңірін экологиялық зілзала аймағы деп жариялауға себеп болып отыр.

Арал маңының проблемаларын кешенді шешу жөніндегі бағдарламаны іске асырудың нәтижесінде 2004 - 2006 жылдары Арал теңізінің солтүстік бөлігінің деңгейі Балтық жүйесі бойынша 41,4 метр белгіге жетті, жобаны іске асыру басталмай тұрғанда 39 метр болған. Бұл ретте су айнасының ауданы 2006 жылдан бері 3156,6 шаршы метрге, су көлемі - 17,7-де 25,2 текше метрге ұлғайды, ал судың минералдануы бір литрге 23-тен 12 грамға дейін азайды.

Қазалы және Қызылорда гидротораптарынан төменірек Сырдария өзенінің өткізу қабілеті 60-тан 400 текше м/сек. дейін және тиісінше 400-ден 760 текше м/сек. дейін ұлғайды.

Жалпы, қолданылып жатқан шараларға қарамастан, өңірдегі экологиялық ахуал күрделі болып қалуда, бұл халық денсаулығына әсер етеді. Арал өңірінің проблемаларын бұдан әрі шешу мақсатында Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2006 жылғы 26 қыркүйектегі қаулысымен Арал өңірі проблемаларын кешенді шешу жөніндегі 2007 - 2009 жылдарға арналған бағдарламасы бекітілген.

Республикада Семей сынақ ядролық полигоны әлі күнге дейін бірден-бір қолайсыздардың бірі болып қалуда. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2005 жылғы 20 қыркүйектегі қаулысымен бекітілген Бұрынғы Семей ядролық сынақ полигонының проблемаларын кешенді шешу жөніндегі 2005 - 2007 жылдарға арналған бағдарлама шеңберінде зерттеулер алаң аумағында радиоактивті ластанудың бар болуын растайды, сондай-ақ суда техногендік радионуклидтердің нормадан жоғары болуы анықталды.

Жоғарыда аталған Бағдарламаны іске асыру ядролық және радиациялық қауіпті объектілердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі жұмыстарды

орындауға мүмкіндік берді, оның ішінде радиациялық ластануды таратпау режимін сақтау, ядролық қару-жарақтық қызметтің қалдықтарын жою және консервациялау жөніндегі, радиациялық ластанған аумақтарды қалпына келтіру жөніндегі іс-шаралардың қатары өткізілген. Бұл аумақтағы радиациялық жағдайдың дұрыс карталарын жасау жөніндегі жұмыстар жүргізілуде.

Семей сынақ ядролық полигоны аумағының және ел аумағында ядролық жарылыстарды өткізудің басқа орындарының радиациялық ластануының ұзақ мерзімді сипатын ескере отырып, ядролық жарылыстар жүргізілген барлық жерлердің радиологиялық мониторингін және ремедиациясын іске асыру бойынша кешенді шараларды әзірлеу жөніндегі ұсыныстарды енгізу қажет.

"Қазақстан Республикасының 2005 - 2007 жылдарға арналған қоршаған ортаны қорғау" бағдарламасы шеңберінде орындалған зерттеулер мұнай өндіру кәсіпорындары Қазақстанның мұнай газ кенорындарын 100-жылдық игеру кезінде Каспий маңындағы бірқатар аудандардың экологиялық ахуалын едәуір төмендеткенін растайды. Топырақтың ластануы, жағалаудағы көптеген мұнай амбарлары мен ұңғылар, сондай-ақ танкерлік флот Каспий теңізінің суына токсиканттар түсуінің басты көздері болып табылады. Мұнай өндіру кәсіпорындарында ағынды суларды кәдеге жаратудың тиімді жүйесінің болмауы кәсіпшіліктер аумағында құрамында тұзданған сулар және уытты химиялық заттар бар ауқымды тіршіліксіз су қоймаларының пайда болуына әкеліп соғады. Мұнай кәсіпшіліктер аумағының радиациялық ластануы өзекті мәселе болып отыр, бұл көптеген мұнай кенорындарының қабатты сулары радионуклидтердің жоғарылаған нормасын қосуымен шарттасқан.

Мұнай өндіру аумақтарында төрт ұрпағы атмосфераның, топырақтың және су ресурстарының мұнай өнімдерімен белсенді ластануының аймағында тұрақты тұратын халықтың денсаулығы ерекше алаңдатушылықты туғызады. Бірқатар аурулардың, мысалы қан және қан жасау органдарының ауруы (республикалық деңгейден 2-4 есе жоғары) мұнаймен ластанумен байланыстылығы туралы зерттеулер бар. Солтүстік Каспий ихтиофаунасының өмірлік қызметінде өзгерістер сондай-ақ белгіленеді, бұл бекіре балықтарды аулаудың көлемі 3 есеге қысқарғанының себебі болып табылады.

Бұл барлық факторлар Қазақстанның Каспий маңы өңірінің экологиялық проблемаларына мемлекеттік органдардың мемлекеттік органдарының басты назарын талап етеді. Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 13 желтоқсандағы Заңына сәйкес Қазақстанның Каспий теңізінің теңіз ортасын қорғау жөніндегі Негіздемелік Конвенцияны (2003 жылғы 4 қараша) ратификациялау шартымен және оның 2006 жылғы 12 тамызда күшіне енуімен Каспий теңізінің қоршаған ортасының жай-күйін тұрақтандырудағы және жақсартудағы біздің еліміздің жауапкершілігі едәуір артады.

Жер асты және жер беті суларының сапалық және сандық құрамына әсер ететін факторлар әлі күнге дейін табиғи суды қайтарымсыз алу, жеткіліксіз тазартылған сарқынды сулардың төгінділері нәтижесінде су объектілерін ластау болып табылады. Туындаған ахуалдың себебі республиканың су бұру жүйесі имараттарының және желілерінің көбісі 20 - 30 жылдан астам бұрын пайдалануға енгізілгендіктен немесе күрделі жөнделгендіктен болып отыр. Тазартылмаған ағындар Тараз қаласындағы секілді немесе жинағыштарға (Көкшетау, Қызылорда, Орал, Петропавл, Қостанай қалаларында) тікелей сүзу алаңдарына төгіледі. Өнеркәсіптік кәсіпорындардың ағынды суларының едәуір көлемі (жеке қалаларда 24%-ға дейін) тікелей қалалық тазарту құрылыстарына келіп түседі, бұл ретте канализациялық тазарту имараттарының көбісі аса жүктемемен жұмыс істейді, бұл ағынды суларды тазарту технологиясының жобалық деректерге сәйкессіздікке келмеуіне әкеліп соқтырады. Талдықорған, Атырау, Павлодар, Өскемен және Семей қалаларындағы бар тазарту имараттары 1,5-2 есе аса жүктемеге душар болып отыр. Сарқынды суларды жинағыштар қоршау бөгеттерінің авариялық бұзылуының тұрақты қауіпін тудыра отырып шекті белгілерге дейін жиі толады. Ағынды сулардың жер беті суларына төгінділерінің көлемі 2006 жылы 2005 жылғы көрсеткіштен 8%-ға асты және 2,8 миллиардтан астам текше метрді құрады.

Күн тәртібінен сапалы сумен, әсіресе ауылдық жерде қамтамасыз ету мәселесі алынбайды. Республиканың барлық облыстарында дерлік ауыз сумен қамтамасыз етуде қиындық шегіп отырған елді мекендердің анықталған саны бар.

Шекаралас аумақтарда қалыптасатын және республика аумағына бірден ластанып болып келетін трансшекаралық өзендердің жай-күйі сондай-ақ алаңдатушылықты туғызады, бұл шекара маңы өңірлеріндегі экологиялық ахуалды шиеленістіре түседі.

Тарихи ластанулар проблемасы сондай-ақ өзекті болып отыр. "Қазақстан Республикасының 2005 - 2007 жылдарға арналған қоршаған ортаны қорғау" бағдарламасы шеңберінде қоршаған ортаға әсерді талдау және оларға мұнайгаз кешенінің, жылу энергетикасының, тау рудалық және өңдеу өнеркәсібінің бұрынғы қызметінің қалдықтары, сондай-ақ консервацияланған мұнай және қысымдық ұңғымалар, өз бетінше төгілетін гидрогеологиялық ұңғылар жататын тарихи ластануларды жою жөніндегі ұсыныстар әзірленген.

Соңғы уақытта олар зымыран тасығыштардың сынамалық және оқулық ұшырулары олардың ұшу траекториясындағы ауқымды аумақтарының ластануымен байланысты екендігін растайтын әскери-ғарыштық және сынақ кешендерінің қоршаған ортаның жай-күйі мен халық денсаулығына әсерін бағалау жөніндегі көптеген зерттеулер өткізілді. Табиғи объектілерге едәуір зиян

зымыран тасығыштарының бөлінетін бөлшектері конструкцияларының элементтерінен де, отынның жанып бітпеген компоненттерінің қалдықтарынан да келтіріледі. Бір ластанудың ауданы зымыран тасығышының бөлінетін бөлшектерінің құлау орнының метеорологиялық және географиялық ерекшеліктеріне байланысты бірнеше гектарға жетуі мүмкін, бұдан өзге сұйық зымыран отынының компоненттері және олардың өзгерген өнімдері табиғи суларымен бірнеше жүз шақырымға дейін көше алады.

Атмосфералық ауаның ластануы проблемасы бұдан әрі өз шешімін талап етеді. Қазіргі уақытта, Қазақстан Республикасы бойынша орташа, бір тұрғынға есептегенде, атмосфераға жылына 200 кг-дан астам әртүрлі химиялық қосылыстар шығарылады, ал 2000 жылы бұл көрсеткіш 163 кг-ға тең болатын.

1-суреттегі графикті талдау көрсеткендей, соңғы жылдары шамамен ішінде республика бойынша стационарлық көздерден шығарындылардың жылына 3 миллион тонна деңгейінде тұрақтануы байқалады, ал автомобиль көлігінен ластаушы заттардың шығарындылары тоқтаусыз өсуде, бұл автокөлік құралдары санының республика аумағындағы күрт өсуімен шартталған. Атмосфералық ауаның ластануы проблемасы қалалар үшін неғұрлым өзекті. Республиканың көптеген ірі қалаларында ауа бассейнін ластауға автокөліктердің үлесі жалпы қалалық жалпы шығарындыдан 60%-ға және одан да астам, ал Алматы қаласында - 90%-ға жетеді.

**1-сурет - Қазақстан Республикасының стационарлық және жылжымалы көздерінен жалпы шығарындылары санының динамикасы, мың тонна
(Суретті қағаз мәтіннен қараңыз)**

Қазақстан Республикасында атмосфералық ауаның стационарлық көздерінен ластануының негізгі себептері мыналар болып табылады: көптеген өндірістердің ескірген технологиялары; тозаң және газ тазартқыш қондырғыларының жеткіліксіз саны; бар тазарту қондырғыларының тиімділігінің; жұмыстың технологиялық режимін бұзушылық; энергетикада төмен сапалы көмірлерді пайдалану.

**2-сурет - Қазақстан Республикасы қалаларының ластану индексінің динамикасы
(Суретті қағаз мәтіннен қараңыз)**

2006 жылы 2005 жылмен салыстырғанда Астана, Теміртау, Павлодар қалаларында атмосфералық ауаның ластану деңгейі едәуір артты. Ақтау, Ақтөбе,

Атырау, Балқаш, Қостанай, Петропавл, Риддер, Тараз, Орал, Екібастұз қалаларында және Глубокое кентінде атмосфералық ауаның ластану деңгейі аса өзгерген жоқ, Алматы, Қарағанды, Семей, Өскемен және Шымкент қалаларында - төмендеген (2 - сурет).

Қазақстан Республикасы аумағында бұрынғы Семей сынақ ядролық полигонының қызметімен, атом өнеркәсібі кешені кәсіпорындарының қызметімен, радиоактивті элементтердің жоғары құрамы бар пайдалы қазбаларды өндірумен және өңдеумен, халықтың мекендеу орындарындағы және ауыз сумен қамтамасыз ету үшін пайдаланылатын жер асты суларындағы табиғи радиоактивті аномалиялармен негізделген радиациялық ахуалдың асқынуы "Қазақстан Республикасының 2005 - 2007 жылдарға арналған қоршаған ортаны қорғау" бағдарламасы шеңберінде орындалған зерттеулермен расталады.

Химиялық ластану проблемасы адам шаруашылық қызмет үдерісінде пайдаланатын, арасында тірі ағзада жинақталу қасиеті бар, табиғи ортада баяу ыдырайтын берік органикалық ластанулар аса қауіпті химиялық белсенді заттардың кең таралуымен байланысты. Жеткілікті мөлшерде пестицидтерді сақтау үшін қоймалардың және пайдалануға жарамсыз пестицидтер мен олардың ыдыстары үшін жұмыс істеп тұрған мамандандырылған көмінділердің жоқ болуына байланысты пестицидтер мен улы химикаттардың ыдысын кәдеге жарату елеулі проблема болып қалып отыр.

Республикада жерлердің ластануының негізгі көздері өнеркәсіп, энергетика кәсіпорындарының қалдықтары және басқалары болып табылады. Экономиканың өндіріс қалдықтарының ең үлкен көлемін құрайтын салалары қара және түрлі-түсті металлургия және көмір өндіру өнеркәсібі болып табылады. Түрлі-түсті металлургия қалдықтарын жинақтауыштар алып жатқан аудандар 15 мыңға жуық га. құрайды, оның ішінде тау жыныстарының үйінділері 8 мың га., байыту фабрикаларының қалдықтары - 6 мыңға жуық га. және металлургия зауыттарының үйінділері - 500 астам га. Қоймаланатын қалдықтардың тұрақты өсіп отырған көлемі қоршаған ортаға кері әсер ете отыра, жаңа техногендік л а н д ш а ф т т а р д ы к ұ р а д ы .

Ірі қалалардың барлығында дерлік қарқындап өсіп келе жатқан тұрмыстық қалдықтарды сақтау және қайта өңдеу мәселелері маңызды болып отыр. Оларды қоймалау орындары санитарлық-гигиеналық нормативтерге сәйкес келмейді, қоршаған ортаға, оның ішінде жерлердің жай-күйіне де кері әсер етеді.

Қазақстанда 2000-2006 жылдар мерзімі ішінде 197 мыңнан астам төтенше жағдайлар және табиғи және техногендік сипаттағы оқиғалар тіркелген, зардап шеккендердің жалпы саны 117 мыңнан астам адамды құраған. Ірі көлемді табиғи және техногенді төтенше жағдайлар негізінен ауыр экологиялық салдармен ілеседі. Әсіресе залалы 2000 жылдан бастап 2 млрд. теңгені құраған орман

өрттері үлкен зиян келтіреді. Төтенше жағдайлардың 2003 жылы 33375-тен 2006 жылы 23835-ке дейін едәуір азайғаны байқалып отырғанын атап өту қажет.

Республиканың экологиялық проблемаларының едәуірі шешілмегендігіне байланысты халық денсаулығы көрсеткішінің нашарлауы, әсіресе өнеркәсіптік қалалар мен орталықтарда айқындалуда. "Қазақстан Республикасының 2005 - 2007 жылдарға арналған қоршаған ортаны қорғау" бағдарламасы шеңберінде халықтың ауруға шалдығуы мен қоршаған ортаның сапасы арасындағы байланысты зерттеу жөніндегі алдын ала зерттеулер орындалған болатын, олар өздерінің жалғастырылуын талап етеді.

Көптеген елдер ластану көздерінің ұқсастығы себебімен ауаның, судың және топырақтың ластануымен байланысты ұқсас проблемаларға тап болады. Еуропа Одағының шешуші директивалары Қазақстанда табиғат қорғау саясатын реформалауды жүзеге асыру кезінде, сондай-ақ шаруашылық қызметтің тұрғындарға, флораға, фаунаға, топыраққа, су ресурстарына, климатқа және ландшафтқа әсерін талдау және бағалау кезінде бағдар қызметін атқара алады.

Соңғы он жылдықтарда Еуропа Одағы елдерінде ластаушы заттардың шығарындыларымен күресу жөнінде, жекелегенде "Ауаны алыс қашықтықтарға трансшекаралық ластау туралы" 1979 жылғы 13 қарашадағы конвенция шеңберінде күрделі жетістіктерге қол жеткізілген. Бұл Конвенцияның іс жүзіндегі 27 жылында Еуропадағы неғұрлым маңызды жетістік ластаушы заттар шығарындыларын төмендету саясатын енгізу болып табылады. Бұл Конвенция хаттамаларын жүзеге асыру нәтижесінде Еуропадағы ауа едәуір жақсарды. 1980 жылғы салыстыру бойынша күкірт шығарындылары 60%-дан астамға кеміген, 1990 жылғы деңгеймен салыстыру бойынша азот тотықтарының шығарындылары 25%-ға, ұшпа органикалық қосылыстар - 35%-ға, аммиак - 20%-ға кеміген.

Еуропа Одағының елдері сондай-ақ қалдықтарды басқаруда едәуір жетістіктерге қол жеткізді. Қалдықтарды жекелеп жинауды кеңінен енгізу, қалдықтарды қайталама қайта өңдеу және энергетикалық пайдалану көмуге жататын материалдардың санының тұрақты кемуіне әкеледі.

Әлемнің көптеген мемлекеттері экологиялық таза өнімді өндіруді "жасыл" деп аталатын мемлекеттік сатып алуларды - өнімдері (қызметтері) ең жақсы экологиялық стандарттарға сәйкес келетін жеткізушілерді басымды таңдау үдерісін жүзеге асыру арқылы ынталандырады.

3.2 Қоршаған ортаның сапасын басқарудың қолданыстағы жүйесін бағалау

Республиканың қоршаған ортаны қорғау саласындағы заңнамасын реформалау үдерісі жалғастырылуда.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2006 жылғы 14 қарашадағы Жарлығымен Қазақстан Республикасының 2007 - 2024 жылдарға арналған орнықты дамуға көшу тұжырымдамасы мақұлданды. Тұжырымдама елдің 2030 жылға дейін дамуының ұзақ мерзімді стратегиясын және әлемнің барынша бәсекеге қабілетті елу елдерінің қатарына кіру міндетін іске асырудың ең маңызды құралдарының бірі болып табылады.

Орнықты дамуға көшудің негізгі функционалдық бағыттары болып мыналар табылады: жаһандық экологиялық проблемаларды шешу (шөлейттенумен күрес, биологиялық алуан түрлілікті сақтау, климаттың өзгеруі және Жердің озон қабатын сақтау), жаңа экологиялық қауіпсіз технологияларды пайдалану, радиациялық және химиялық қауіпсіздік және қалдықтарды басқару, ауыз суға қол жеткізуді қамтамасыз ету және трансшекаралық экологиялық проблемаларды ш е ш у .

2007 жылғы 9 қаңтарда қабылданған Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі Қазақстанда қабылданған қоршаған ортаны қорғау жүйесіне едәуір өзгерістер енгізеді. Әкімшілік-командалық тәсілдің, нормалаудың бұрынғы жүйесінің, айыппұл санкциялары басымдылығының орнына табиғи ресурстарды пайдалану және қорғау, экологиялық құқық бұзушылықтардың алдын алу, жаңа технологияларды енгізуді ынталандыру жөніндегі шаруашылық қызметтерді реттеудің күшті фактор болып табылатын тиімді экономикалық құралдар келуі тиіс. Экологиялық әлеуметтік-экономикалық міндеттерді теңгерімді шешуді қамтамасыз ететін, қоршаған ортаны, биологиялық алуан түрлілікті және елдің экологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ететін кодекс қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік саясаттың құқықтық негіздерін анықтайды.

Қазіргі уақытта Экологиялық кодекстің ережелерін іске асыруға, соның ішінде экологиялық нормалау жүйесін жетілдіру жөніндегі нормативтік әдістемелік құжаттарды әзірлеу жүргізіліп жатыр.

"Энергияның жаңартылатын кездерін пайдалануды қолдау туралы" Қазақстан Республикасының заң жобасының тұжырымдамасы әзірленіп жатыр. Қарастырылып жатқан заң жобасы электр энергиясын энергияның дәстүрлі емес көздерін (жел, геотермальді, биохимиялық, күн және т.б.) пайдаланумен өндіруді реттеуге және ынталандыруға бағытталған.

Мемлекеттік тапсырысты орындау шеңберінде метеорологиялық мониторингті жүргізу жөніндегі мемлекеттік тапсырысты орындау шеңберінде " Қазгидромет" Республикалық мемлекеттік кәсіпорынға Метеорологиялық жүйені және бақылаулық желіні дамыту үшін қаражаттар бөлінеді. Алайда қазіргі

уақытта бөлінетін қаржыландыру Қазгидрометті көпжылдық толық қаржыландырмауды өтеу және оның техникалық, ұйымдастырушылық және кадрлық әлеуетін республиканың экономикасы мен қоғамының қазіргі заманғы талаптарын қанағаттандыратын деңгейге дейін жеткізу үшін жеткіліксіз.

4. Бағдарламаның мақсаты мен міндеттері

Осы Бағдарламаның мақсаты қоршаған орта сапасының көрсеткіштерін тұрақтандыру және табиғат пайдаланушыларға экологиялық талаптарды жетілдіру болып табылады.

Бағдарламаның мақсатына қол жеткізу 2007 - 2024 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының орнықты дамуға көшу тұжырымдамасына сәйкес мына міндеттерді шешу арқылы жүзеге асырылатын болады:

1) қоршаған ортаның сапасын басқару жүйесін оңтайландыру, оның ішінде:

заңнаманы экологияландыру;

қоршаған ортаны қорғаудың рұқсаттық жүйесін, экономикалық құралдарын жетілдіру;

қоғамды экологияландыру;

қоршаған орта мониторингі жүйесін дамыту;

қоршаған ортаны қорғауды ғылыми қамтамасыз ету;

халықаралық ынтымақтастықты кеңейту;

2) табиғи ортаны сақтау және қалпына келтіру:

климатқа және жердің озон қабатына антропогендік әсерді төмендету;

биологиялық алуан түрлілікті сақтау және орнықты пайдалану;

экологиялық зілзала аймақтарын, зымыран-ғарыш кешенінің полигондарын қалпына келтіру;

Каспий теңізінің шельфі мен жақын аумақтар ластануының алдын алу;

жер және су ресурстары тозуының, ластануының және ауа бассейні ластануының алдын алу;

қалдықтарды қайта өңдеу мен кәдеге жаратудың көлемін біртіндеп ұлғайту;

3) халық денсаулығына қоршаған ортаның қолайсыз әсерін төмендету.

5. Бағдарламаның негізгі бағыттары және іске асыру тетіктері

Бағдарламаны іске асыру мына бағыттар бойынша жүзеге асырылатын болады:

5.1. Қоршаған ортаның сапасын басқару жүйесін оңтайландыру

5.1.1. Заңнаманы экологияландыру

2008 - 2010 жылдар ішінде "Жасыл мұнай" жүйесін енгізу жөніндегі шаралар кешенін әзірлеу жөніндегі жұмыс жалғастырылатын болады.

Шығарындылар бойынша халықаралық есеп беруді жақсарту үшін Ластаушы заттардың шығарындыларын түгендеу жөніндегі халықаралық нұсқаулыққа сәйкес есептелетін эмиссиялар мөлшері мен кәсіпорындардың нақты шығарындылары арасындағы сәйкессіздікті талдауды өткізу жоспарланып отыр.

Қазақстанда жер-су ресурстарын пайдаланудың шекті жол берілетін деңгейін экологиялық нормалау жүйесі әзірленетін болады.

Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 11 желтоқсандағы Біріккен Ұлттар Ұйымы Климаттың өзгеруі туралы Негіздемелік конвенциясына Киото хаттамасы бойынша міндеттемелерін орындауды жетілдіру жөніндегі ұсыныстарды дайындау жоспарланып отыр.

5.1.2. Рұқсаттық жүйені, қоршаған ортаны қорғаудың экономикалық құралдарын жетілдіру

Қоршаған ортаның сапасын жақсарту жөніндегі іс-шаралар олардың орындалуын мемлекет тарапынан жеткіліксіз ынталандырмау себебі бойынша көбінесе толыққанды іске асырылмайды, осыған байланысты қоршаған ортаны қорғаудың экономикалық құралдарын мыналар арқылы жетілдіру жөніндегі жұмыстарды жалғастыру қажет:

табиғат пайдаланудың және қоршаған ортаны қорғаудың жаңа экономикалық тетіктерін енгізу, жерлердің азып-тозуымен күрес жөніндегі іс-шараларды қос алғанда, табиғат ресурстарын басқару, қорғау және қалпына келтіру жөніндегі іс-шараларды қаржыландырудың экономикалық тетігін жетілдіру;

ірі өнеркәсіптік және энергетикалық объектілер үшін неғұрлым жақсы қолжетімді технологияларға көшудің мерзімдерін және тетіктерін анықтаумен орнықты дамудың нысаналық критерийлерін әзірлеу және белгілеу.

"Қазақстанның 2030 жылға дейінгі даму стратегиясын одан әрі іске асыру жөніндегі шаралар туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2007 жылғы 6 сәуірдегі Жарлығын іске асыру мақсатында Энергияның қайта жаңартылатын көздері жөніндегі инновациялық жобаларының генерациясы үшін орталық және Бурабайдағы орнықты даму проблемалары жөніндегі орталық құру жөніндегі мәселелерді пысықтау жоспарлануда.

"Орнықты органикалық ластағыштар туралы Стокгольм конвенциясын ратификациялау туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 7 маусымдағы Заңын іске асыру мақсатында Орнықты органикалық ластағыштар

туралы Стокгольм конвенциясы бойынша міндеттемелерді орындау жөніндегі Ұлттық орталықты құру жоспарланып отыр.

5.1.3. Қоғамды экологияландыру

Қазақстанның қалаларында экологиялық проблемаларды шешу жөніндегі азаматтық қызметті белсендіру "экологиялық патрульдерді" құру және қызметін ұйымдастыру арқылы жоспарланып отыр.

Экологиялық туризм жөніндегі іс-шаралар шеңберінде табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану тәсілі ретінде экологиялық туризмді дамыту шарттарын және ұйымдастыру болжанды.

Ауқымдылығы және өсу қарқынымен қазіргі заманғы өндірістің дамуы бойынша экологиялық тиімді және ресурс үнемдеуші технологияларды әзірлеу және енгізу проблемалары үлкен өзектілікке ие болып отыр. Бірқатар елдерде оларды жедел шешу табиғат ресурстарын ұтымды пайдаланудың және қоршаған ортаны қорғаудың стратегиялық бағыты ретінде қарастырылды. Осыған байланысты Бағдарлама шеңберінде Қазақстан өнеркәсібінің әртүрлі салаларында неғұрлым қолжетімді экологиялық тиімді және ресурс үнемдеуші технологияларды көпшілікке тарату, қолдау, енгізу жөніндегі техникалық және ұйымдастырушылық жұмыстарды орындау жоспарланып отыр.

Экологиялық мазмұнды мерзімдік басылымдарды құруды және қолдауды орындауды жалғастыру жоспарланып отыр.

Мыналарды құру жөніндегі ұсыныстар дайындау жоспарлануда:

биологиялық алуан түрлілік, ағынды суларды тазарту, қалдықтарды басқару, гидроэкология, экологиялық заңнама проблемалары жөніндегі арнайы мамандандырылған ғылыми-аналитикалық орталықтарды құру қоршаған ортаны қорғау және табиғат пайдалану саласындағы ғылыми-аналитикалық жұмысты жақсартуға және реттеуге, стратегиялық және жедел шешімдерді қабылдау үшін қоршаған ортаның сапасын басқару жүйесін қамтамасыз етуге бағытталатын болады ;

1998 жылғы 25 маусымдағы Ақпаратқа, жұртшылықтың шешімдер қабылдау үдерісіне қатысуына қолжеткізу және қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша әділ сотқа қол жеткізу туралы конвенцияның ережелерін көпшілікке тарату, халыққа экологиялық ақпаратты ұсыну үшін Орхус орталығын құру.

5.1.4. Қоршаған орта мониторингі жүйесін дамыту

Әр түрлі мемлекеттік органдар арасында ақпаратпен алмасуды қамтамасыз етуі тиіс Қоршаған орта мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің қызмет етуін және әрі қарай дамуын қамтамасыз ету қажет. Жұмыс мына негізгі

бағыттар бойынша жүргізілетін болады:

мемлекеттік метеорологиялық мониторинг жүргізу;
қоршаған ортаның жай-күйі, оның ішінде Арал маңының, "Морпорт "Ақтау"
арнаулы экономикалық аймағы аумағындағы; Балқаш көлі бассейнінің, Каспий
теңізінің қазақстандық бөлігінің, Щучинск-Бурабай курорт аймағының, Нұра
өзені бассейнінің қоршаған ортасының жай-күйі мен халық денсаулығының,
уытты компоненттерді трансшекаралық тасымалдаудың, Астана, Алматы
қалаларының аэродинамикалық ахуалына мемлекеттік мониторингін жүргізу;
зымырандық-ғарыштық қызметтің әсеріне шалдыққан аумақтардың және
ауылдық елді мекендердің бұзылған учаскелері жай-күйінің мониторингі;
ауылдық округтердің экологиялық паспорттарын құру мақсатында ауылдық
аумақтарға экологиялық демографиялық зерттеу жүргізу;
агрометеорологиялық бақылау желісін дамыту, оның ішінде стационарлық
агрометеорологиялық пункттерді құру.

Техникалық қайта жаратандыру, ақпараттық технологияларды енгізу және
болжамның жаңа құралдарын дамыту бағдарламасын, сондай-ақ білім беру және
институционалдық даму бағдарламасын, Қазақстан Республикасы Қоршаған
ортаны қорғау министрлігінің Ұлттық метеорология орталығын, өңірлік
Метеорология және климаттың өзгеруі жөніндегі орталық салуды қоса алғанда,
қоршаған ортаның жай-күйіне метеорологиялық мониторинг жүйесін кешенді
жаңғырту бағдарламасын әзірлеу жоспарлануда.

Орнықты жер пайдалану үшін қоршаған орта туралы ақпараттың мониторингі
және басқару жүйесін әзірлеу жоспарланып отыр.

5.1.5. Қоршаған ортаны қорғауды ғылыми қамтамасыз ету

2005 - 2007 жылдар кезеңінде республикада қоршаған ортаның жай-күйін
бағалау жөніндегі ғылыми зерттеулердің едәуір көлемі орындалған, оның
сапасын жақсарту жөніндегі ұсынымдар әзірленген. Келесі кезеңде орындалған
ғылыми-зерттеулер нәтижесінде ұсынылған ұсынымдарды тәжірибелік енгізу
жөніндегі жұмыстарды өткізумен қатар бұл салада зерттеулерді орындауды
жалғастыру, оның ішінде Қазақстан Республикасы қоршаған ортасының сапасы
туралы ұлттық баяндаманы дайындау жөніндегі жұмысты жалғастыру қажет, бұл
мемлекеттік басқару органдарын, ғылыми, қоғамдық ұйымдарды және халықты
қоршаған ортаның сапасы туралы объективтік ақпаратпен қамтамасыз етуге
м ү м к і н д і к б е р е д і .

Орнықты даму республикада аумақтық деңгейде тек қана әкімшілік-аумақтық
бөлу субъектілері шеңберінде жүзеге асырылмайтындығына байланысты
Орал-Каспий орнықты даму аймағы мысалында жеті экожүйелік аймақты

кұрудың ғылыми негіздемесін әзірлеу көзделіп отыр.

Су ресурстары жай-күйін зерттеу және қорғау саласындағы жұмыстар мыналарды қосатын болады:

Қазақстан Республикасының жер беті суларының жай-күйін, қорғауды және пайдалануды талдау;

экожүйеге биологиялық толыққанды суларды қайтарумен өнеркәсіптік және тұрмыстық сарқынды суларды тазарту үшін цеолитті фоторезонансты биобелсендіру қондырғысын әзірлеу;

ағынды және коллекторлық-кәріздік суларды зерттеу және оларды тиімді тазарту және суаруға қайталама пайдалану жөніндегі ұсыныстарды әзірлеу;

Қытай Халық Республикасымен бірлесіп су тұтынуды, су бөлуді нормалау, су ресурстары сапасы, су үнемдеуші технологиялар, су пайдалануды оңтайландыру мәселелері жөніндегі екі елде бар материалдарды зерттеу мен зерделеу;

су бассейндерінің экологиясын, судың сапасы мен қасиеттерін зерттеуге кешенді тәсілді ғылыми негіздеу.

Елдің шөлейттену үдерістерін зерттеу мақсатында мына ғылыми жұмыстар жоспарланып отыр:

экологиялық дағдарыс ошақтарында шөлейттену үдерістерін бағалау әдістерін және күрес шараларын әзірлеу;

Қазақстанның құмды шөлейттерінде тегістелу үдерістердің қарқындылығын зерттеу және олардың дамуының неғұрлым қауіпті аудандарын анықтау;

тегістелген жамылғының үстіндегі шекаралық (жер үсті жағдайында) қабатында құмды жел ағынының серпінін зерттеу;

химиялау заттарын қолдану кезіндегі Оңтүстік Қазақстанның суармалы жерлерінің техногендік ластануын және олардың топырақтың жай-күйі мен өңірдің экологиялық ахуалына әсерін (Тасөткел суару массиві мысалында) зерттеу;

өңір климатының өзгеруін ескере отырып Сырдария өзені ағынын болжау әдістемесін әзірлеу;

Балқаш маңы шөлейтті агроландшафттардың экологиялық орнықтылығын жер асты суларын қолданумен базисті суару жүйелерімен жоғарылату тәсілдерін әзірлеу;

шөлейтті жайылымдарды фитомелиорациялауды агроклиматтық негіздеуді орындау;

Солтүстік Қазақстанның қара топырақты ұсақ сорларын химиялық мелиорациялау үшін фосфогипсті қолданудың экологиялық қауіпсіз технологияларын әзірлеу;

Биоалуан түрлілікті сақтау проблемасын шешу жөніндегі ғылыми зерттеулер шеңберінде оның орнықты даму жолдарын анықтау үшін Щучинск-Бурабай

курорт аймағы аумағында кешенді экологиялық зерттеулерді орындау, орнықты даму мақсатында "Қаздардың ұшуы" табиғаттың палеонтологиялық ескерткіші объектісі мысалында табиғат ескерткіштерін қорғау моделін әзірлеу жөніндегі зерттеулерді өткізу жоспарланып отыр.

Республиканың радиациялық жағдайын зерттеу мына жұмыстар шеңберінде жоспарланып отыр:

сәулелену мөлшерін анықтау үшін аппаратуралық-әдістемелік қамтамасыз етуді әзірлеу;

радиоактивті қалдықтарды сақтау және консервациялаудың жай-күйін, сондай-ақ олардың Қазақстан Республикасында қоршаған орта жай-күйіне әсерін зерделеу;

Шаған өзенінің әлеуетті әсер ету аймағындағы радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету;

Қазақстан оңтүстігіндегі құрамында ураны бар өңірлердегі радиоэкологиялық жағдайды зерделеу;

термолюминесцентті дозиметрлік кешенді, жердің радио нуклидтермен радиациялық ластануының деңгейін бағалау әдістемесін әзірлеу және дайындау және Қазақстан Республикасының аумағы бойынша радиациялық фон картасын құру.

Қазіргі уақытта Қазақстанда полихлордифенилдер және басқа хлорлық органикалық заттардың өндірістің жоқ болуына карамастан аумақтардың қалдықты ластауы, сондай-ақ әлі күнге дейін өнеркәсіпте қолданылып жатқан полихлордифенилдер бар жабдықтардың болуы проблемасы қалып отыр. Осыған байланысты Бағдарлама шеңберінде полихлордифенилдермен ластанған аумақтарды экологиялық бағалау жөніндегі зерттеулерді, сондай-ақ орнықты органикалық ластағыштары бар қалдықтардың экологиялық қауіпсіз ыдырауын зерттеуді орындау, полихлордифенил бар жабдықтарды және аспаптарды қолданудан алып тастау жөніндегі іс-әрекеттер жоспарын және ластанған аумақтарды, орнықты органикалық ластағыштары қасиеттері бар пестицидтерді сақтау үйінділері мен қоймаларын қалпына келтіру жоспарларын қоса органикалық ластағыштары қасиеттері бар полихлордифенилдерді және пестицидтерді экологиялық қауіпсіз басқару, мониторинг, бақылау, запастарының тиімді және орнықты қысқаруының жүйелерін әзірлеу жоспарланып отыр.

Трансшекаралық сипаттағы проблемаларды шешу мақсатында Қазақстанның шекара маңы аудандарының экологиялық жай-күйін зерттеуді орындау жоспарланады.

Урбанизацияланған аумақтар ортасы сапасының қазіргі уақыттағы өзекті мәселесін шешу үшін мына зерттеулерді орындау жоспарланып отыр:

Қазақстан қалаларының экологиялық атласын әзірлеу;
Қазақстан Республикасының халықаралық стандарттарына көшу мүмкіндігін бағалаумен автомобиль көлігінің экологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі ғылыми зерттеулерді өткізу;

Қазақстан Республикасының урбанизацияланған аумақтарындағы атмосфералық ауаның сапасын басқарудың ақпараттық моделін әзірлеу және е н г і з у .

Қоршаған орта сапасының стандарттарын және нормативтерін жетілдіру саласында мыналар жоспарланған:

ISO 14000 халықаралық экологиялық стандарттарына көшудің ғылыми негіздерін әзірлеу;

елді мекендер аумақтарындағы қоршаған орта сапасының санитарлық-гигиеналық нормативтерін халықаралық стандарттармен үйлестірудің ғылыми негіздеуді қамтамасыз ету;

республикалық деңгейдегі объектілер үшін қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштерін әзірлеу жөніндегі ғылыми зерттеулерді өткізу;

қалаларда және өнеркәсіптік орталықтарда ауа ортасы сапасының нысаналы көрсеткіштерін белгілеу жөніндегі критерийлерді әзірлеу;

Қазақстан Республикасы барлық өңірлері (салалары) үшін орнықты дамудың индикаторлары (нысаналы көрсеткіштерінің) жүйесінің ғылыми негіздемесін қ а м т а м а с ы з е т у .

Республикада төтенше жағдайлардың алдын алу жөніндегі ғылыми зерттеулердің кешені мыналарды қосады:

Іле Алатауы таулы-тау бөктерлі аймағындағы селді және көшкінді құбылыстарының пайда болуының алдын алу жөніндегі инженерлік-техникалық і с - ш а р а л а р д ы әзірлеу;

Бағдарлама шеңберінде Қазақстан Республикасындағы мұнайгаз кенорындарын өндіру ауданының экологиялық жай-күйін ғылыми-техникалық бағалау орындалатын, сондай-ақ Қарашығанақ мұнайгазконденсат кенорынының экожүйелеріндегі заттар және энергия айналымының орнықты сипаттамалары зерттелетін және баланстық математикалық моделі әзірленетін болады (50 жылдық мониторинг негізінде).

Жаңа экологиялық тиімді және ресурс үнемдеуші технологияларды енгізу жөніндегі жұмыстарды қамтамасыз ету шеңберінде Қазақстан Республикасында " серпінді технологияларды" енгізуді анықтау жөніндегі зерттеулер, сондай-ақ Қазақстан Республикасының жағдайлары үшін ресурстарды пайдалану тиімділігінің көрсеткіштерін арттыру моделін әзірлеу жоспарлануда.

Сондай-ақ, Қазақстан Республикасының 1:1000 000 масштабтағы

мамандандырылған карталар жиынтығын құрумен Қазақстан Республикасының аумағын экологиялық аймақтауды жүзеге асыру жоспарланып отыр.

5.1.6. Халықаралық ынтымақтастықты кеңейту

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастықты бұдан әрі кеңейту мыналарды көздейді:

халықаралық қатысумен Дунай, Альп, Анд және басқа келісімдердің жұмысын зерттеумен бассейндік негізде орнықты дамудың трансшекаралық аймақтарын құру жөніндегі ұсыныстарды әзірлеу және енгізу;

шаруашылықтың әр түрлі секторындағы экологиялық саясатты қалыптастыруда Қазақстан Республикасын қолдау жөніндегі іс-шараларды о р ы н д а у ;

шөлейттенумен күрес мәселелері бойынша өңірлік және халықаралық ұйымдардың әлеуетін арттыру.

5.2. Табиғи ортаны сақтау және қалпына келтіру

5.2.1. Климат пен Жердің озон қабатына антропогендік әсерді төмендету

Орнықты даму және экологиялық қауіпсіздік үшін Қазақстан климатының қазіргі заманғы және болашақтағы жай-күйін және оның салдарын бағалау жаһандық жылыну үдерістерімен байланысты. Парник газдары шығарындыларының мөлшерлік бағалауын орындау, парник газдары эмиссияларының сценарийін әзірлеу, Қазақстанның парник газдарының эмиссияларын төмендету жөніндегі ұлттық стратегиясын әзірлеу, парник газдарының шығарындыларына квоталарды лицензиялаудың ұлттық жүйесін құру үшін жағдайларды дайындау, парник газдарының эмиссиялары/ағыны бойынша мониторинг және есеп беру жүйесін жөнге келтіруді орындау ж о с п а р л а н ы п о т ы р .

Бағдарлама шеңберінде климаттың өзгеруі және озон қабатын бұзатын заттарды тұтынушылардың секторларының қазіргі заманғы дамуы және олардың озон қабатына әсерін бағалауы, сондай-ақ озон қабатын бұзатын заттар туралы 1987 жылғы 16 қыркүйектегі Монреаль хаттамасы бойынша міндеттемелерді орындау үшін қабылданған шараларға секторлардың бейімделу мүмкіндігі орындалатын болады.

5.2.2. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау және орнықты пайдалану

Биологиялық алуан түрлілікті сақтау мақсатында биологиялық ресурстарды сақтау және ұтымды пайдалану саласындағы республиканың жанды мұраларын сақтау, халықаралық ынтымақтастықтың стратегиясын әзірлеу жөніндегі қызметтің нәтижелілігін бағалауға мүмкіндік беретін Биологиялық алуан түрлілік туралы тұжырымдаманы Қазақстан Республикасында 1992-2009 жылдары іске асыру нәтижелерін жалпылау жоспарланып отыр.

Батыс Қазақстанның жойылу қауіпі төніп тұрған флорасы мен фаунасының сирек, жергілікті, көне заманғы түрлерінің қазіргі заманғы жай-күйін бағалау негізінде Батыс Қазақстанның жанды мұрасын сақтаудың кешенді шаралары әзірленетін болады.

Алма тұқымдарының орман түзетін генофонддың сақтау үшін жабайы өсетін алмаларды жедел көбейтудің, сауықтырудың, ұзақ культивациялаудың және қайта жерсіндірудің биотехникалық әдістерін әзірлеу де жоспарлануда.

Солтүстік Қазақстанда биологиялық алуан түрлілікті экологиялық бағалау және оны сақтау жөніндегі іс-шаралар әзірленетін болады.

2007 жылы басталған Баянауыл мемлекеттік ұлттық табиғи саябағының қарағай күйіктерінің орнына өсімдіктің пирогенді ауысуын зерделеу жөніндегі зерттеулер; Баянауыл мемлекеттік ұлттық табиғи паркін (қазіргі заманғы геоэкологиялық жай-күйін бағалау, тиімді пайдалану және қорғау) ландшафты зерттеулер, сондай-ақ Баянауыл мемлекеттік табиғи паркінің орнықты дамуын қамтамасыз ету жөніндегі зерттеулер жалғастырылатын болады.

5.2.3. Экологиялық зілзала аймақтарын, зымырандық-ғарыштық кешенінің полигондарын қалпына келтіру

Осы Бағдарламаны іске асыру шеңберінде Қазақстанның Қарулы Күштері қызметінің экологиялық қауіпін және экологиялық қауіпсіздігін бағалау жөніндегі зерттеулер жалғастырылатын болады.

Гептилмен ластануды бақылаудың тиімді технологиясын әзірлеу және Байқоңыр ғарыш айлағынан ұшырылатын ғарыштық зымырандар сатыларының құлау орындарында гептилдің адамға, жануарларға және өсімдіктерге әсерін зерделеу жөніндегі жұмыстарды бастау жоспарланып отыр. Балқаш-9 қаласындағы "Дарьял-У" радиолокациялық станцияларының конденсаторларын кәдеге жаратуға алғашқы дайындау бойынша учаскені салуды қамтамасыз ету талап етіледі.

Арал маңы экологиялық зілзала аймағында тұратын халықтың әлеуметтік

маңызды ауруларының себеп-салдарлық байланыстарын анықтау жөніндегі жұмыстарды орындау, сондай-ақ Арал көлі өңірінде халықты сауықтырудың экологиялық әдістерін әзірлеуді жалғастыру жоспарланып отыр.

5.2.4. Каспий теңізінің шельфі мен жапсарлас аумақтар ластануының алдын алу

Солтүстік Каспий маңындағы аумақтарда ихтиофауна мен түптік омыртқасыз жануарлардың қауымдастықтары мен аууына мұнайгаз қызметінің әсерін бағалау жөніндегі зерттеулер, Қазақстан Республикасының Каспий маңы өңірлерін экологиялық аймақтау жөніндегі жұмыстар жалғастырылатын болады.

2007 жылғы 23 - 25 мамырда Баку қаласында (Әзірбайжан Республикасы) болған 2003 жылғы 4 қарашадағы Каспий теңізінің теңіз ортасын қорғау жөніндегі Келісілген Тараптары Негіздемелік Конвенция Конференциясының бірінші сессиясының шешімдерін орындау үшін Каспий теңізінің қоршаған ортасын қорғау жөніндегі Ұлттық әрекеттер жоспарын әзірлеу, 2003 жылғы 4 қарашадағы Каспий теңізінің теңіз ортасын қорғау жөніндегі Негіздемелік Конвенция тақырыптық Хаттамаларды дайындауға қазақстандық мамандардың өңірлік деңгейде қатысуын қамтамасыз ету, Каспийдің экологиялық бағдарламасын іске асыруда Қазақстанның қатысуын кеңейту қажет.

5.2.5. Жер және су ресурстарының тозуларының, ластануларының және ауа бассейні ластануының алдын алу

Жер ресурстарының тозуының, ластануының алдын алу жөніндегі іс-шаралар мыналарды қосады :

Қарағанды облысы Шет ауданында қуаң жерлерді басқару жөніндегі жобаны іске асыруды жалғастыру;

ғарыштық ақпаратты пайдаланумен шөлейттену мониторингінің концептуалдық негіздерін әзірлеу жөніндегі жұмыстарды жүзеге асыру;

жайылымдық ресурстарды орнықты басқаруды қамтамасыз ету;

ормандарды сақтау және республика аумағының ормандылығын арттыру жөніндегі жұмыстарды жалғастыру;

азып-тозған табиғат ресурстарына түгендеу өткізу;

Арал теңізі бассейнінде жерлердің азып-тозуының алдын алу және қалпына келтіру жөніндегі фитомелиоративтік жұмыстарды жүргізу;

суармалы экожүйелерді басқару;

жер ресурстарына залал келтіретін әрекеттерді уақытша тоқтата тұру немесе тоқтату ;

Қазақстанда қуаңшылықты зерттеулер мен болжаулар жүргізу;

шөлейттену үдерістерінің индикаторларын әзірлеу және Батыс Қазақстан облысы бойынша деректер базасын құру.

Ауа бассейні ластануының алдын алу жөніндегі іс-шаралар мыналарды қ о с а д ы :

"1979 жылғы 13 қарашадағы "Ауаның үлкен қашықтықтарға трансшекаралық ластануы туралы" конвенциясы бойынша Қазақстан Республикасының міндеттемелерін орындау шеңберінде жергілікті энергия ресурстарының (көмірдің, мұнай өнімдерінің және газдардың) ерекшеліктерін және оларды жағу технологияларын ескере отырып, ластаушы заттар шығарындыларының, ауыр металдардың және орнықты органикалық ластағыштардың ұлттық жеке коэффициенттерін нақтылау жөніндегі жұмыстарды орындау, сондай-ақ ластаушы заттардың эмиссияларын жыл сайын түгендеуді өткізу және Біріккен Ұлттар Ұйымының Еуроазиялық экономикалық комиссиясына есеп ұсыну, шығарындылардың көлемін талдау жоспарланып отыр.

Отын-энергетикалық кешенді дамытудың перспективалық жоспарларын және бағдарламаларын ескере отырып, таяу маңдағы 10-20 жылдарға эмиссияларды бұдан әрі болжау үшін энергетикалық сектордан шығарындыларға зерттеу өткізу және талдау, Қазақстан Республикасы атмосферасының техногендік ластануы деңгейіне меншік нысанына қарамастан шаруашылық қызмет объектілерінен ықпалын бұдан әрі болжау үшін эмиссия құрамының сандық және сапалық құрамын мәнді зерттеуді орындау.

Өңірлік атмосфералық үдерістерді және ауаның ластануын үлкен қашықтықтарға трансшекаралық тасымалдануын өңірлер мен шекті аумақтардың атмосфералық ауасында зиянды қоспалардың таралуының негізгі тетіктерін компьютерлік модельдеу әдістерімен есептеу және зерттеу үшін қажетті теориялық аппаратты және есептеу құралдарын әзірлеу мақсатында моделдеу.

Ауа ортасының мемлекеттік мониторингін ұйымдастыру үшін Қызылорда облысы аумағының ауа бассейнін экологиялық зерттеуді өткізу.

Қалалардың атмосфералық ауасы сапасының жай-күйіне диагностика жүргізуге мүмкіндік беретін де, қаланың барлық көздері үшін ластаушы заттар шығарындыларының нормативтерін олардың өзара әсерін ескерумен анықтауға да мүмкіндік беретін Қазақстан Республикасы қалаларының атмосфераларына зиянды заттар шығарындыларының шекті жол беруге болатын жобаларын ә з і р л е у .

Қазақстан Республикасының едәуір ластанған өнеркәсіптік орталықтарының экологиялық ахуалын оны жақсарту жөніндегі шараларды әзірлеу мақсатында к е ш е н д і б а ғ а л а у ы н о р ы н д а у .

2007 жылы басталған жылу электр станцияларында экологиялық қауіпсіздікті басқару жүйесін ғылыми негіздеу және әзірлеу жөніндегі, сондай-ақ қоршаған

ортаны техногендік сипаттағы газдардан қорғау жөніндегі зерттеулерді жалғастыру жоспарланып отыр.

Су ресурстарының сарқылуы және ластануы проблемаларын шешу мақсатында мыналар жоспарлануда:

"Қазақстанның 2030 жылға дейінгі даму стратегиясын одан әрі іске асыру жөніндегі шаралар туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2007 жылғы 6 сәуірдегі N 310 Жарлығын іске асыру шеңберінде Астана қаласында "Еуразия су орталығы" акционерлік қоғамы аналитикалық зертханасының жобалық-сметалық құжаттамасын әзірлеу және жабдықтауды қамтамасыз ету;

Солтүстік Қазақстан облысы шегінде Есіл трансшекаралық өзенінің бассейніне антропогендік әсерді зерделеу;

жер асты суларының мұнай өнімдерімен және сынаппен ластануымен негізделген Павлодар қаласының Солтүстік өнеркәсіптік аймағының қоршаған орта үшін қауіпті математикалық модельдеу әдістерімен бағалау;

мына қалаларында су бұру объектілерін қайта жаңартуды, салуды орындау: Ақтөбе, Атырау, Өскемен, Семей, Тараз, Балқаш, Приозерск, Қарағанды, Жаңаөзен, Орал, Сарыағаш, Түркістан, Шолақ қорған ауылы, Арқалық, Петропавл, Алматы, Павлодар;

Шалқар ауданының экологиялық-климаттық тепе-теңдігін сақтау үшін үлкен маңызды, бұл өңірде жалғыз жартылай тұщы су қоймасы болып табылатын, Ақтөбе облысы Шалқар ауданы Шалқар көлінің түбін тазалау, гидротехникалық ғимаратын қайта жаңарту жөніндегі іс-шараларды орындау;

Семей қаласының жер асты суларының авиокеросинмен ластануын жою жөніндегі іс-шараларды орындау; Приозерск қаласын тасқын суларды бұру сұлбасының бірыңғай жүйесінің жоқтығымен және грунттық сулардың жоғары тұруымен негізделген тасқын және грунттық сулардан инженерлік қорғау;

Усолка өзенінің арнасын қайта жаңғырту жөніндегі іс-шараларды орындау;

Солтүстік Балқаш маңының табиғат пайдаланушылар қызметінен Балқаш көлі экожүйелерінің технологиялық ластануын төмендету жөніндегі іс-шараларды орындау;

құрамында сынап бар аспаптар мен бұйымдарды демеркуризациялау бойынша учаскелерді құру.

2007 жылы басталған мыналарға арналған зерттеулерді жалғастыру: уран өндіру кәсіпорындарының радиоактивті қалдықтармен ластанған ашық су қойнауларын және топырақтың тазарту әдістерін әзірлеу;

Іле-Балқаш бассейні су ресурстарының, жер беті сулары сапасының жай-күйін және Қытай Халық Республикасы аумағында Іле өзені бассейнінде су пайдаланудың күтілетін артуының мүмкін болатын салдарын бағалау;

Ақтөбе облысында Елек өзенінің суларын алты валентті хроммен және

бормен ластанудан қорғау жөніндегі технологияларды анықтау үшін
іздестірушілік жұмыстарды және зерттеулер өткізу;
шағын өзендердің экологиялық қауіпсіздігін зерделеу және оны жақсарту
жөніндегі іс-шараларды әзірлеу;
Қазақстанның табиғи-шаруашылық жүйелерінің гидроэкологиялық
қауіпсіздігін бағалау.

5.2.6. Қалдықтарды қайта өңдеу және кәдеге жаратудың көлемін біртіндеп ұлғайту

Бағдарлама шеңберінде, республика аумағында өндіріс және тұтыну
қалдықтардың түзілу және жинақталу көлемдерін төмендету, және сонымен
қалдықтардың қоршаған орта құрауыштарының жай-күйіне әсерінің деңгейін
төмендету мақсатында мыналар жоспарланып отыр:

ел аумағында тарихи ластануларды түгендеуді өткізу және оларды сатылап
жою жөніндегі ауқымды шараларын әзірлеу;

қатты тұрмыстық және өнеркәсіптік қалдықтарды қайта өңдеудің
параметрлері жөніндегі технологиялық үдерістерін әзірлеу;

ілеспе күкіртті қауіпсіз ұзақ мерзімді сақтау үшін сақтауыштарды құруды
қоса алғанда, Қазақстанның өндірістік және тұтыныс қалдықтарын басқарудың
ұзақ мерзімдік өңірлік жүйелерін әзірлеу;

Қызылорда қаласындағы бұрынғы ЖЭО-6-ның Сырдария өзенінің су қорғау
аймағында орналасқан күл үйіндісінің жерін қалпына келтіру;

Алматы облысының Текелі қорғасын-мырыш комбинатының өңделген
қалдық сақтауышын қалпына келтіру.

5.3. Қоршаған ортаның халық денсаулығына қолайсыз әсерін төмендету

Бағдарлама шеңберінде қоршаған ортаның қолайсыз факторларының халық
денсаулығына әсерін бағалау жөніндегі жұмыстар мына бағыттар бойынша
жалғастырылатын болады:

Ақтөбе облысы қоршаған ортасының сапасына және халық денсаулығының
жай-күйі шөлейттену үдерістері әсерінің қаупін бағалаудың мақсатты
көрсеткіштерін және критерийлерін әзірлеу;

қала халқының ауруға ұшырауы мен атмосфералық ауаның сапасының
арасындағы корреляциялық байланыстарын зерделеу жөніндегі ғылыми
зерттеулерді өткізу;

қауіп факторларын анықтау және олардың қоршаған ортаға және халық
денсаулығына әсерін төмендету жөніндегі зерттеулерді жалғастыру;

шикізатты өндіру және қайта өңдеу ірі объектілерінің және жылу энергетикасы объектілерінің әсер ету аймақтарындағы атмосфералық ауаның сапасымен негізделген халықтың, ауруға ұшырауы қаупінің критерийлерін анықтау жөніндегі ғылыми зерттеулерді өткізу;

Батыс Қазақстан өңірінің экологиялық қолайсыз аудандарындағы қоршаған орта ластануының негізгі индикаторларын және олардың халықтың денсаулығына әсерін анықтау;

Оңтүстік Қазақстан облысындағы экологиялық негізделген ауруларды анықтау үшін қоршаған орта ластануының негізгі факторларын анықтау;

қоршаған ортаның қорғасынмен ластануын кешенді бағалауды өткізу және қалпына келтірудің және экологиялық қауіптерді төмендету технологияларын әзірлеу;

Қазақстан экожүйесінің жай-күйін ғылыми-практикалық бағалау негізінде азық-түлік қауіпсіздігінің экологиялық картасын әзірлеу;

Қазақстан Республикасы аумағында радиациялық мониторинг жүйесін құру;

Қазақстанның аумақтарындағы ядролық сынақ әсерінен болған экологиялық зилзала аймақтарын радиациялық мониторингтің және сауықтырудың кешенді шараларын әзірлеу;

радиожилік диапазондардың электромагниттік өрісінің қоршаған ортаның жай-күйіне әсерін шекті жол беруге болатын деңгейлердің нормативтерін анықтау мақсатында зерттеу және биологиялық қауіпті және санитарлық қорғау аймағын есептеу әдістемелерін әзірлеу.

6. Қажетті ресурстар және олардың қаржыландыру көздері

Қаржыландыру республикалық бюджетпен, халықаралық грантпен қарастырылған қаражаттар шегінде жүзеге асатын болады.

Мына көлемде қаражат бөлу көзделіп отыр: 35816,0 млн. теңге, оның ішінде:

республикалық бюджеттен 35223,9 млн. теңге көлемінде, оның ішінде:

2008 жыл - 6184,0 млн. теңге;

2009 жыл - 13950,6* млн. теңге;

2010 жыл - 15089,3* млн. теңге;

халықаралық гранттар 592,1 млн. теңге көлемінде, оның ішінде:

2008 жыл - 302,2 млн. теңге;

2009 жыл - 150,5* млн. теңге;

2010 жыл - 139,4* млн. теңге.

Ескертпе: - қаржыландыру көлемі тиісті қаржы жылына бюджетті қалыптастырған кезде нақтыланатын болады.

7. Бағдарламаны іске асырудан күтілетін нәтижелер

Бағдарламаны іске асыру өндірістің болжанатын өсуі кезде қоршаған ортаның сапасын басқару тетіктерін әзірлеуге және сынауға, оның тозу қарқынын бәсеңдетуге, жеке барынша қауіпті үдерістерді және үрдістерді тұрақтандыруға мүмкіндік береді. Қоршаған ортаға экологиялық жүктемені төмендету және экологиялық инфрақұрылымның дамуы саласында қаланың орнықты дамуының мақсатты көрсеткіштеріне жоспарлы қол жету 2010 жылға қарай қамтамасыз етілетін болады (1-кесте).

1-кесте

Бағдарламаны іске асырудан күтілетін нәтижелер

Көрсеткіштер	2007 ж. баға	Болжам		
		2008 ж.	2009 ж.	2010 ж.
1	2	3	4	5
Ластаушы заттардың атмосфераға меншікті жалпы шығарындылары (ЖІӨ. млн теңгесіне тонна)	0,31	0,28	0,24	0,2
Көміртек шығарындылары, ЖІӨ млн. теңгесіне тонна	11,69	11,13	10,56	10,0
Күкірт тотықтарының шығарындылары, ЖІӨ млн теңгесіне тонна	0,32	0,29	0,25	0,21
Азот тотықтарының шығарындылары, ЖІӨ. млн теңгесіне тонна	0,04	0,036	0,032	0,029
Қоршаған ортада орналастыратын уытты қалдықтардың көлемі, ЖІӨ млн теңгесіне тонна	29,15	27,99	26,82	25,65
Су көздеріне ластаушы заттардың төгінділері, ЖІӨ млн теңгесіне тонна	0,2	0,19	0,18	0,17
Негізгі су объектілері бойынша су ластануының барынша көп индексі, шартты бірлік	2,2	2,05	1,9	1,7
Еріген оттектің шоғырлануы, мониторингтің барлық станциялары бойынша орташа, литр суға миллиграмм	7,17	7,03	6,9	6,7
Судың индустриалды органикалық ластануы, тұщы су запастарының текше км оттекті биологиялық тұтыну тоннасы	1,59	1,3	1,0	0,79
Тиісті бақылау жүргізілетін қалалардағы атмосфера ластануының орташа индексі, шартты бірлік	8,9	7,95	7,0	6,5
Қоршаған ортаны қорғауға жұмсалатын шығындар, ЖІӨ-нен %	1,2	1,3	1,5	1,7
ISO 14001 стандартына сертификатталған компаниялар саны, ЖІӨ миллиард теңгесіне	0,0058	0,0065	0,0070	0,0080
ЖІӨ энергияны қажетсінуі, ЖІӨ миллион теңгесіне мұнай эквивалентінің тоннасы	16,6	15,8	15,0	12,5
Энергияның баламалы көздерін пайдаланудың энергияны жалпы тұтыну көлемінен үлесі	0,02	0,024	0,028	0,03

Күтілетін өмір ұзақтығы (жылдар)	65,9	66,9	67,9	68,4
----------------------------------	------	------	------	------

8. "Қазақстан Республикасының 2008-2010 жылдарға арналған қоршаған ортаны қорғау" бағдарламасын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары

Ескерту. Жоспарға өзгерту енгізілді - ҚР Үкіметінің 2009.11.10 N 1803 Қаулысымен.

Р / с N	Іс-шараның атауы	Аяқталу нысаны	Орындауға жауаптылар	Орындалу мерзімі	Болжанатын шығыстар, (млн. тенге)	Қаржыландыру көздері
1	2	3	4	5	6	7
1. ҚОРШАҒАН ОРТА САПАСЫН БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІН ОҢТАЙЛАНДЫРУ						
1.1 Заңнаманы экологияландыру						
1.	"Жасыл мұнай" жүйесін енгізу жөніндегі шаралар кешенін әзірлеу ("Жасыл мұнай" қағидаты бойынша халықаралық стандарттарды енгізу, нормативтік құқықтық базаны жетілдіру)	Нормативтік құқықтық актілер	Қоршаған-ортамині (жинақтау), ИСМ, ЭМРМ	2008 жылғы желтоқсан	Талап етілмейді	
2.	Халықаралық табиғат қорғау конвенцияларының негізгі ережелерін Қазақстанда іске асыру әдістемесін әзірлеу және деңгейін бағалау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), СИМ, АШМ	2010 жылғы 10 ақпан	2009 ж. - 0,7*	Халықаралық гранттар
	Ластаушы заттар шығарындысын түгендеу жөніндегі Халықаралық басшылыққа сәйкес есепте-					

3.	летін эмиссия саны және кәсіпорынның нақты шығарындысы арасындағы сәйкессіздікке талдау жүргізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайын 10 ақпан	2008 ж. - 2,0 2009 ж. - 2,1*	Республика-лық бюджет
4.	Қазақстанда су-жер ресурстарын пайдаланудың жол берілетін шекті деңгейін экологиялық нормалау жүйесін әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), АШМ	Жыл сайын 10 ақпан	2008 ж. - 1,5 2009 ж. - 1,6* 2010 ж. - 4,5*	Республика-лық бюджет
5.	1997 жылғы 11 желтоқсандағы Біріккен Ұлттар Ұйымы Климаттың өзгеруі жөніндегі Негіздемелік конвенциясына Киото хаттамасы бойынша Қазақстан Республикасының міндеттерді орындауын жетілдіру жөнінде ұсыныстар дайындау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині	2008 жылғы желтоқсан	Талап етілмейді	
1.2 Қоршаған ортаны қорғаудың рұқсаттық жүйесін, экономикалық құралдарын жетілдіру						
6.	Табиғат пайдаланудың және қоршаған ортаны қорғаудың жаңа экономикалық тетіктерін жетілдіру жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині	2008 жылғы 10 тамз	Талап етілмейді	
	Үздік қолжетімді технологияларға көшу мерзімдерін және тетікте-					

7.	рін белгілеу-мен ірі өнеркәсіптік және энергетикалық объектілер үшін орнықты даму-дың нысаналы көрсеткіштерін әзірлеу және қондыру	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2009 ж. - 15,3* 2010 ж. - 17,5*	Республика-лық бюджет
8.	Қайта жаңартылатын энергия көздері бойынша инновациялық жобаларды генерациялауға арналған орталық және Бурабайда орнықты даму проблемалары жөніндегі орталық құру бойынша мәселелерді пысықтау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині (жинақтау), ЭМРМ, ИСМ, БҒМ, Астана қаласы және Ақмола облысының әкімдері	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
9.	Орнықты органикалық ластанғыштар туралы Стокгольм конвенциясы бойынша міндеттемелерді орындау жөніндегі Ұлттық орталықты құру жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
1.3 Қоғамды экологияландыру						
10.	Қазақстан қалаларында "экологиялық патрульдер" қызметін құру және ұйымдастыру жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
	Табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану тәсілі ретінде	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині			

11.	экологиялық туризмді дамытуға жағдай жасау және ұйымдастыру жөнінде ұсыныстар енгізу	сының Үкіметіне ұсыныстар	(жинақтау), АШМ	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
12.	Қазақстан өнеркәсібінің әр түрлі салаларында едәуір қолжетімді экологиялық тиімді және ресурс үнемдегіш технологияларды көпшілікке тарату, қолдау, енгізу жөніндегі техникалық және ұйымдастырушылық жұмыстарды орындау жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
13.	Қағаз және электрондық тасығыштарда экологиялық мазмұнды мерзімді басылымдарды құру және қолдауды орындау жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
14.	Биоалуантүрлілік, ағынды суларды таза-лау, қалдықтарды басқару, су экологиясы, экологиялық заңнама проблемалары жөнінде арнайы мамандандырылған аналитикалық орталықтар құру жөнінде	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині (жинақтау), БҒМ	2008 жылғы 10 тамыз		

	ұсыныстар енгізу				Талап етілмейді	
15.	Орхус конвенциясының ережелерін көпшілікке тарату, халыққа экологиялық ақпаратты ұсыну үшін Орхус орталығын жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
1.4 Қоршаған орта жай-күйінің мониторингі жүйесін дамыту						
16.	Метеорологиялық бақылау жүргізуді қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы 10 ақпан	2008 ж. - 1661,2	Республикалық бюджет
17.	Техникалық қайта жаратпандыру бағдарламасын қосалғанда, метеорологиялық мониторинг жүйесін жаңғырту, ақпараттық технологияларды енгізу және болжаудың жаңа құралдарын дамыту, сондай-ақ оқыту бағдарламасын және институционалдық дамыту жөніндегі кешенді шаралар әзірлеу жөнінде ұсыныстар әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
18.	Жаңа қадағалау пункттерін құру, оның ішінде: Метеостанциялар - 3 данасу бекеттері	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы	2008 ж. - 157,1	Республикалық бюджет

	- 15 дана стационарлық агрометеороло- гиялық пункт- тер - 16 дана	сының Үкіме- тіне ақпарат		1 0 ақпан		лық бюджет
19.	Ұялы ғимарат- тарды сатып алу (24 дана)	Қазақстан Республика- сының Үкіме- тіне ақпарат	Қоршаған- ортамині	2009 жылғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 84,8	Респуб- лика- лық бюджет
20.	Метеорология- лық мониторинг жүйесінің тех- никалық қайта жарақтануын қамтамасыз ету	Қазақстан Республика- сының Үкіме- тіне ақпарат	Қоршаған- ортамині	2009 жылғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 43,9	Респуб- лика- лық бюджет
21.	Қазақстан Республикасы Қоршаған орта министрлігінің Ұлттық метео- рологиялық орталығының құрылысын жүзеге асыру	Қазақстан Республика- сының Үкіме- тіне ақпарат	Қоршаған- ортамині	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 1064,4 2009 ж. - 400,0*	Респуб- лика- лық бюджет
22.	Өңірлік метео- рология және климаттың өзгеруі жөнін- дегі орталықты құру жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республика- сының Үкіме- тіне ұсыныс- тар	Қоршаған- ортамині	2008 жылғы 1 0 тамыз	Талап етілмейді	
23.	Қадағалаудың негізгі желі- сінде қоршаған ортаның жай- күйіне монито- ринг жүргізуді қамтамасыз ету	Қазақстан Республика- сының Үкіме- тіне ақпарат	Қоршаған- ортамині	2009 жылғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 163,8	Респуб- лика- лық бюджет
24.	Арал маңы қоршаған орта- сының және халық денсау- лығының жай- күйіне монито- ринг жүргізуді қамтамасыз ету	Қазақстан Республика- сының Үкіме- тіне ақпарат	Қоршаған- ортамині (жинақ- тау), ДСМ	2009 жылғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 9,5	Респуб- лика- лық бюджет
25.	"Ақтау теңіз порты" арнайы экономикалық аймағы аумағы- ндағы қоршаған	Қазақстан Республика-		2009 жылғы		Респуб- лика-

	ортаның жай-күйіне мониторинг жүргізуді қамтамасыз ету	сының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	1 0 ақпан	2008 ж. - 15,1	лық бюджет
26.	Балқаш көлі бассейнінің қоршаған ортасының жай-күйіне мониторинг жүргізуді қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 12,1	Республикалық бюджет
27.	Каспий теңізінің қазақстандық бөлігіндегі жай-күйіне мониторинг жүргізуді қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 15,0	Республикалық бюджет
28.	Щучье-Бурабай курорттық аймағы жай-күйіне мониторинг жүргізуді қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 14,2	Республикалық бюджет
29.	Нұра өзенінің бассейні қоршаған ортасының жай-күйіне мониторинг жүргізуді қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 9,1	Республикалық бюджет
30.	Уытты құрауыштарды трансшекаралық алып өту жай-күйіне мониторинг жүргізуді қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 14,4	Республикалық бюджет
31.	Астана қаласы аэродинамикалық жай-күйіне мониторинг жүргізуді қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 1,4	Республикалық бюджет
32.	Алматы қаласы аэродинамикалық ахуалының жай-күйіне мониторинг жүргізуді қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 1,8	Республикалық бюджет

33.	Қоршаған ортаның жай-күйіне мемлекеттік мониторинг жүйесін техникалық қайта жарақтау және дамытуды жүзеге асыру	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы 10 ақпан	2008 ж. - 129,9	Республикалық бюджет
34.	Ауылдық округтердің экологиялық паспорттарын құру мақсатында ауылдық аумақтарға экологиялық-демографиялық зерделеу жүргізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы 10 ақпан	2008 ж. - 102,3	Республикалық бюджет
35.	Зымырандық-ғарыштық қызметтің әсеріне ұшыраған аумақтар учаскесінің жай-күйіне мониторинг жүргізуді қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы 10 ақпан	2008 ж. - 25,0	Республикалық бюджет
36.	Мақұлданған конвенциялардың нәтижелерін ескерумен Каспий теңізінің қазақстандық бөлігі аумағының қоршаған орта жай-күйіне мониторинг жүргізуді қамтамасыз ету жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
37.	Зымыран-ғарыштық қызметтің әсеріне ұшыраған ауылдық аумақтар жай-күйіне радиациялық мониторинг жүргізуді қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы 10 ақпан	2008 ж. - 45,4	Республикалық бюджет

38.	Орнықты органикалық заттар ластаушылар мониторингі және басқару бағдарламасын әзірлеу жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
39.	Орнықты жер пайдалану үшін қоршаған орта жөнінде ақпараттың мониторингі және басқару жүйесін әзірлеу жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
1.5 Қоршаған ортаны қорғауды ғылыми қамтамасыз ету						
40.	Қазақстанда экологиялық ахуалды бағалау, табиғи ресурстарды пайдалану деңгейі, шаруашылық қызметтің қоршаған ортаға әсері және оған кері әсерін төмендету үшін қолданылатын шаралар және өзгелер жөнінде ғылыми зерттеулер жүргізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 4,2 2009 ж. - 4,2* 2010 ж. - 4,2*	Республикалық бюджет
41.	Экологиялық дағдарыс ошақтарында шөлейттену үдерісін бағалау әдістерін және күрес шараларын әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 2,0 2009 ж. - 2,1* 2010 ж. - 6,7*	Республикалық бюджет
	Қазақстанның құмды шөлейттерінде дефляциялық үдерістің қарқынын	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат		Жыл сайынғы	2008 ж. - 2,0 2009 ж. - 2,1*	Республикалық бюджет

42.	зерттеу және олардың дамуының едәуір қауіпті аудандарын айқындау	сының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	1 0 ақпан	2010 ж. - 6,7*	лық бюджет
43.	Қарашығанақ мұнай газ конденсатты кен орны экожүйесінде зат және энергия айналымының орнықты сипаттамасын зерделеу және теңгерімді математикалық моделін әзірлеу (50 жылдық мониторинг негізінде)	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 3,0 2009 ж. - 3,5* 2010 ж. - 10,0*	Республикалық бюджет
44.	Қазақстан Республикасында мұнай газ кен орындары өндіріс орындарының экологиялық жай-күйіне ғылыми-техникалық бағалауды орындау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 2,0 2009 ж. - 4,0*	Республикалық бюджет
45.	Солтүстік Қазақстанда қара топырақты ұсақ сортаңдарға химиялық мелиорация үшін фосфогипсті қолданудың экологиялық қауіпсіз технологиясын әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 1,5 2009 ж. - 1,6* 2010 ж. - 3,4*	Республикалық бюджет
46.	Іле Алатауының таулы-тау бөктері аймақтарында селдік және көшкіндік құбылыстардың түзілуінің алдын алу жөнінде инженер-	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 2,0 2009 ж. - 2,1* 2010 ж. - 9,0*	Республикалық бюджет

	лік-техникалық іс-шараларды әзірлеу					л ы қ бюджет
47.	Қазақстан Республикасы масштабы 1:1000 000 арнайы экологиялық картасының жиынтығын құру және шығаруға дайындау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 2 , 6 2009 ж. - 2,8*	Респуб-лика-л ы қ бюджет
48.	Сәулелену мөлшерін белгілеу үшін аппаратуралық-әдістемелік қамтамасыз етуді әзірлеу жөніндегі жұмыстарды жүзеге асыру	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 2 , 0 2009 ж. - 4 , 0 * 2010 ж. - 11,2*	Респуб-лика-л ы қ бюджет
49.	Радиоактивті қалдықтарды сақтау және консервациялау жай-күйін, сондай-ақ олардың Қазақстан Республикасы қоршаған ортасының жай-күйіне-әсерін зерделеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 5 , 7 2009 ж. - 5,5*	Респуб-лика-л ы қ бюджет
50.	ISO 14000 халықаралық экологиялық стандарттарға көшудің ғылыми қамтамасыз етуін әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 2,3	Респуб-лика-л ы қ бюджет
51.	Шаған өзенінің әлеуетті ықпал ету аймағында радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөнінде жұмыстар жүргізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 3 , 0 2009 ж. - 3 , 2 * 2010 ж. - 9,0*	Респуб-лика-л ы қ бюджет
	Қазақстан Республикасында жер үсті суларының жай-	Қазақстан Республика-		Ж ы л сайынғы	2008 ж. - 3 , 7	Респуб-лика-

52.	күйіне, қорғалуына және пайдалануына талдау жүргізу	сының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	1 0 ақпан	2009 ж. 4,0*	- лық бюджет
53.	Су бассейндерінің экологиясын, судың сапасы мен қасиетін зерделеуге кешенді тұрғыны ғылыми негіздеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. 4 , 0 2009 ж. 4 , 3 * 2010 ж. 6,7*	- Респуб-лика-лы қ бюджет
54.	Полихлордифенилмен ластанған аумақтарды экологиялық бағалау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. 7 , 4 2009 ж. 7,9*	- Респуб-лика-лы қ бюджет
55.	Құрамында полихлордифенилдер бар қалдықтардың экологиялық қауіпсізшіруін зерттеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. 4 , 0 2009 ж. 3,0*	- Респуб-лика-лы қ бюджет
56.	Полихлордифенил бар жабдықтарды және аспаптарды қолданудан алып тастау жөніндегі іс-әрекеттер жоспарын және ластанған аумақтарды, полихлордифенилдерді сақтау үйінділері мен оймаларын қалпына келтіру жоспарларын қоса полихлордифенилдер за-пастарын тиімді және орнықты қысқарту жүйесін әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2009 ж. 14,4 * 2010 ж. 14,4*	- Халық-аралық гранттар
57.	Қазақстанның урантасығыш оңтүстік өңірлерінде радио-	Қазақстан Республика-	Қоршаған-ортамині	Ж ы л сайынғы	2008 ж. 1 5 , 0	- Респуб-лика-

	экологиялық жағдайды зерделеу	сының Үкіметіне ақпарат		1 0 ақпан	2009 ж. 4,5*	- лық бюджет
58.	Жергілікті жердің радионуклиндермен ластанудың радиациялық деңгейін бағалау әдісі үшін термолюменесценттік дозиметрлік кешенді әзірлеу және дайындау және Қазақстан Республикасы аумағы бойынша радиациялық фонының картасын әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. 7,5 2009 ж. 11,0*	- Респуб-лика-лық бюджет
59.	Щучинск-Бурабай курорттық аумағына орнықты жолдарын айқындау кешенді экологиялық зерттеулер	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. 9,5 2009 ж. 10,7* 2010 ж. 5,0*	- Респуб-лика-лық бюджет
60.	Шекаралық қабатта (беткі қабатында) дефлирациялық қабатта желді құмды ағынының үдемелілігін зерттеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы 1 0 ақпан	2008 ж. 2,0	- Респуб-лика-лық бюджет
61.	Қазақстанның шекаралық аудандарында трансшекаралық сипаттағы проблемаларды шешу үшін экологиялық жай-күйін зерттеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. 20,0 2009 ж. 13,0* 2010 ж. 5,0*	- Респуб-лика-лық бюджет
62.	Қазақстан қалаларының экологиялық атласын әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. 5,0 2009 ж. 10,0* 2010 ж. 2,0*	- Респуб-лика-лық бюджет

63.	Қазақстан Республикасында экологиялық аймақтауды жүзеге асыру	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 3,0 2009 ж. - 6,6* 2010 ж. - 13,5*	Республикалық бюджет
64.	Орнықты даму мақсатында "Құстардың қайтуы" палеонтологиялық объектісі мысалында табиғат ескерткіштерін қорғау моделін әзірлеу жөніндегі зерттеулерді өткізу жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
65.	Қазақстан Республикасының халықаралық стандарттарға көшу мүмкіндігін бағалаумен автомобиль көлігінің экологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөнінде ғылыми зерттеулер жүргізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 2,0 2009 ж. - 3,4* 2010 ж. - 9,0*	Республикалық бюджет
66.	Биологиялық толыққанды су жүйесіне қайтарумен өнеркәсіптік және тұрмыстық ағынды суды тазалау үшін цеолиттің фоторезонанс биобелсенділігі қондырғысын әзірлеу және құру	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 3,0 2009 ж. - 3,2* 2010 ж. - 6,7*	Республикалық бюджет
	Қазақстан Республикасының барлық өңірлері (салалары)					

67.	үшін орнықты дамудың индикаторлары (нысаналы көрсеткіштерінің) жүйесінің ғылыми негіздемесін қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 5,7 2009 ж. - 6,1* 2010 ж. - 80,0*	Республикалық бюджет
68.	Қазақстан Республикасы жағдайы үшін ресурстарды тиімді пайдаланудың көрсеткіштерін артыру моделін әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 3,0 2009 ж. - 3,2* 2010 ж. - 6,7*	Республикалық бюджет
69.	Қазақстан Республикасында "серпінді технологияларды" енгізу үшін анықтау жөнінде зерттеулер жүргізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 3,0 2009 ж. - 3,2* 2010 ж. - 6,7*	Республикалық бюджет
70.	Елді мекендер аумағында қоршаған орта сапасының санитарлық-гигиеналық нормативтерін халықарылық стандарттармен үйлестірудің ғылыми негіздемесін қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 3,0 2009 ж. - 3,2* 2010 ж. - 6,7*	Республикалық бюджет
71.	Республикалық деңгей объектілері үшін қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштерін әзірлеу жөнінде ғылыми зерттеулер жүргізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 4,0 2009 ж. - 4,3* 2010 ж. - 6,7*	Республикалық бюджет
	Орал-Каспий мысалында Қазақстанның жеті экожүйе-	Қазақстан Республика-		Жыл сайынғы	2008 ж. - 4,5	Республика-

72.	лік аймағын құрудың ғылыми негіздемесін әзірлеу	сының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	1 0 ақпан	2009 ж. - 4,5*	лық бюджет
73.	Өңірлік атмосфералық үдерістерді компьютерлік моделдеу және қоспаларды қашыққа тасы-малдау үшін геоақпараттық жүйесін әзір-леу жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині	2008 жылғы 1 0 тамыз	Талап етілмейді	
74.	Қазақстан Республикасының урбанизацияланған аумақтарында атмосфералық ауа сапасын басқарудың ақпараттық моделін әзір-леу және енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 2,5 2009 ж. - 2,7*	Республикалық бюджет
75.	Қалаларда және өнеркәсіптік орталықтарда ауа ортасы сапасының нысаналы көрсеткіштерін белгілеу жөнінде көрсеткіштерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині	2008 жылғы 1 0 тамыз	Талап етілмейді	
76.	Химия кәсіпорынының фторқұрамды шығарындылары ареалында суарылатын аймақ топырағының қазіргі экологиялық жай-күйін кешенді бағалау және фторидтер әре-	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), БҒМ, АШМ	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 3,5 2009 ж. - 3,7*	Республика-

	кетін төменде- ту жөнінде ұсыныстар әзірлеу					л ы қ бюджет
77.	Оңтүстік Қазақстанның суландыратын жерлеріне химизация құралдарын қолдану кезінде техногенді ластануын және оның топырақ қасиетіне және өңірдің экологиялық ахуалына әсерін зерттеу (Тасөткел суландыру массиві мысалында)	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), БҒМ, АШМ	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. 2, 5 2009 ж. 2,7*	- Респуб-лика-л ы қ бюджет
78.	Өңір климатының өзгеруін ескере отырып Сырдария өзенінің ағынын болжау әдістемесін әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), БҒМ, АШМ	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. 2, 5 2009 ж. 2,3*	- Респуб-лика-л ы қ бюджет
79.	Балқаш маңындағы шөлейт агроландшафтардың экологиялық орнықтылығын жер астысуларын қолдана отырып оазистік суландыру жүйесімен арттыру әдісін әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), БҒМ, АШМ	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. 3, 5 2009 ж. 2,3*	- Респуб-лика-л ы қ бюджет
80.	Ағынды және коллекторлық кәріздік суларға зерттеулер жүргізу және оларды тиімді тазалау және суландыруға қайталама пайдалану жөнінде ұсыныстар әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), БҒМ, АШМ	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. 2, 6 2009 ж. 2,8*	- Респуб-лика-л ы қ бюджет

81.	Қытай Халық Республикасы-мен бірге су тұтынуды нормалау, су бөлу, су ресурстарының сапасы, су үнемдегіш технологиялар, су пайдалануды оңтайландыру мәселелері жөнінде екі жақта бар материалдарды зерттеуді және зерделеуді ұйымдастыру	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), БҒМ, АШМ	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 4,0 2009 ж. - 4,7*	- Республикалық бюджет
82.	Шөлейт жайылымдарға фитомелиорацияның агроклиматтық негіздемесін орындау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), АШМ, БҒМ	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 2,0 2009 ж. - 2,1*	- Республикалық бюджет
1.6 Халықаралық ынтымақтастықты кеңейту						
83.	Дунай, Альпі, Анд және өзге де келісімдердің қызмет етуін зерделей отырып бас-сейндік қағида негізінде халықаралық қатысумен трансшекаралық аймақтарын құру жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині (жинақтау), СІМ, АШМ	10 тамыз 2008 жыл	Талап етілмейді	

						Халық-
84.	Шаруашылықтың әр түрлі секторларында экологиялық саясатты қалыптастыруда Қазақстан Республикасын қолдау жөнінде іс-шаралар орындау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 125,0 2009 ж. - 125,0* 2010 ж. - 125,0*	

						аралық гранттар
85.	Ғылыми-зерттеу институттары-мен өңірлік және халықаралық ұйымдармен ынтымақтастықта жүргізіліп жатқан шөлейттенумен күресу және қуаңшылық салдарын жұмсарту мәселелері жөніндегі техникалық және ғылыми-зерттеу жұмыстарының әлеуетін өсіру жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині (жинақтау), БҒМ, АШМ	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
2. ТАБИҒИ ОРТАНЫ САҚТАУ ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАЛПЫНА КЕЛТІРУ						
2.1 Климатқа және Жердің озон қабатына антропогендік әсерді төмендету						
86.	Парник газдарының шығарындысының сандық бағалауын орындау, парник газдары эмиссиясының сценарийін әзірлеу, парник газдарының эмиссиясын төмендету жөніндегі Қазақстанның ұлттық стратегиясын әзірлеу, парник газдарының шығарындыларына квотаны лицензиялаудың ұлттық жүйесін құру үшін жағ-	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), АШМ, ЭМРМ, БҒМ	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 4, 5 2009 ж. - 4, 8* 2010 ж. - 6,3*	Республика-

	дайды дайын- дау, парник газдарының эмиссиясы/ағы- ны жөнінде мониторинг және есептілік жүйесін жөнге келтіру					л ы қ бюджет
87.	Озон бұзатын заттарды тұты- нушылар секто- рының қазіргі заманғы дамуын және оның озон қабатына және климаттың өзгеру әсеріне бағалау жүргі- зу. Озон қаба- тын бұзатын заттар жөнін- де шаралардың тиімділігін экологиялық- экономикалық бағалауды әзірлеу мақса- тында 1987 жылғы 16 қыр- күйектегі Мон- реаль хаттама- сы бойынша міндеттемелер- ді орындау үшін қолдана- тын шараларға секторлардың икемделу мүмкіндігін зерделеу	Қазақстан Республика- сының Үкіме- тіне ақпарат	Қоршаған- ортамині	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 2 , 5 2009 ж. - 5 , 2 * 2010 ж. - 10,6*	Респуб- лика- л ы қ бюджет
2.2 Биологиялық алуан түрлілікті сақтау және орнықты пайдалану						
	Қазақстан Рес- публикасында 1992 жылғы 5 шілдедегі Биологиялық алуан түрлілік туралы конвен- цияның негізгі					

88.	ережелерін 1992 - 2009 жылдары іске асыру жөнінде- гі нәтижелерді бағалау, биологиялық ресурстарды сақтау және ұтымды пайда- лану саласында халықаралық ынтымақтастық стратегиясын әзірлеу және қабылдау	Қазақстан Республика- сының Үкіме- тіне ұсыныс- тар	Қоршаған- ортамині (жинақ- тау), АШМ, СІМ	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
89.	Б а т ы с Қазақстан облысындағы айрықша жанды мұраны сақтау және табиғи жүйені қайта қалпына келті- ру жөніндегі іс-шараларды әзірлеу	Қазақстан Республика- сының Үкіме- тіне ақпарат	Қоршаған- ортамині	Ж ы л сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 2,0 2009 ж. - 4,6* 2010 ж. - 9,0*	Респуб- лика- лық бюджет
90.	Жабайы жемісті ормандардың биологиялық алуан түрлілі- гін сауықтыру, көбею және Ma- lus sieversii Ldb. M. Roem., Malus niedzwe- tzkiana Dieck құнды генотип- терін реинтро- дукция әдісте- рімен сақтау жөніндегі жұмыстарды орындау	Қазақстан Республика- сының Үкіме- тіне ақпарат	Қоршаған- ортамині	Ж ы л сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 1,5 2009 ж. - 3,0* 2010 ж. - 4,2*	Респуб- лика- лық бюджет
91.	Солтүстік Қазақстанда биоалуан түрлілікті экологиялық бағалау және оны оңтайлан-	Қазақстан Республика- сының Үкіме- тіне ақпарат	Қоршаған- ортамині	Ж ы л сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 1,5 2009 ж. - 1,6* 2010 ж. - 4,5*	Респуб- лика-

	дыру жөніндегі іс-шараларды әзірлеу					лық бюджет
92.	Баянауыл мемлекеттік ұлттық табиғи саябағында қарағайлы өрттің орындарында өсімдіктердің пирогенді ауысуын зерделеу жөнінде зерттеулер	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы 10 ақпан	2008 ж. - 5,0	Республикалық бюджет
93.	Баянауыл мемлекеттік ұлттық саябағына ландшафты зерттеулер (қазіргі гео-экологиялық жай-күйін бағалау, ұтымды пайдалану және қорғау)	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы 10 ақпан	2008 ж. - 6,0	Республикалық бюджет
94.	Баянауыл мемлекеттік ұлттық табиғи саябағының орнықты дамуын қамтамасыз ету жөнінде зерттеулер	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы 10 ақпан	2008 ж. - 4,0	Республикалық бюджет
2.3 Экологиялық зілзала аймақтарын, зымырандық-ғарыштық кешендер полигондарын қайта қалпына келтіру						
95.	Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің арнайы қызметінің экологиялық қауіптілігін және экологиялық тәуекелін бағалау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 4,0 2009 ж. - 4,4*	Республикалық бюджет
	Байқоңыр ғарыш айлағының ғарыштық зымырандар сатыла-					

96.	рынын құлау орындарында гептилмен ластануды бақылаудың тиімді технологиясын әзірлеу және гептилдің адамға, жануарларға және өсімдіктерге әсерін зерделеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 3,0 2009 ж. - 4,4* 2010 ж. - 11,2*	Республикалық бюджет
97.	Балхаш-9 қаласы "Дарьял-У" радиолокациялық станциясының конденсаторларын кәдеге жаратуға алғашқы дайындық жөнінде учаске салуды қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы 10 ақпан	2008 ж. - 984,6	Республикалық бюджет
98.	Арал теңізі өңірінде халықты сауықтырудың экологиялық әдістерін әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 3,7 2009 ж. - 4,7*	Республикалық бюджет
99.	Арал маңы экологиялық зилзала аймағында тұратын халықтың әлеуметтік-маңызды науқастарының себепті-салдарлы байланыстарын айқындау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 2,0 2009 ж. - 5,4* 2010 ж. - 11,2*	Республикалық бюджет
2.4 Каспий теңізінің шельфі және оған жақын жапсарлас аумақтарда ластанудың алдын алу						
100.	Солтүстік Каспий маңы аумақтарында ихтиофаунасы мен су түбі омыртқасыз жануарларының популяциясы	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы	2008 ж. - 2,5	Республикалық бюджет

	және аууына мұнай газ қызметінің теріс әсерін бағалау	сының Үкіме- тіне ақпарат		1 0 ақпан	2009 ж. - 2,7*	лық бюджет
101.	Қазақстан Республикасы Каспий маңы өңірін экологиялық аймақтау	Қазақстан Республика- сының Үкіме- тіне ақпарат	Қоршаған- ортамині	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 6 , 0 2009 ж. - 6 , 4 * 2010 ж. - 2,0*	Респуб- лика- лық бюджет
102.	Каспий теңізі- нің қоршаған ортасын сақтау жөніндегі іс- әрекеттің Ұлт- тық жоспарын әзірлеу	Қазақстан Республика- сының Үкіме- тінің қаулы- сы	Қоршаған- ортамині (жинақ- тау), АШМ, ЭМРМ, ТЖМ, БҒМ, ККМ, Атырау және Маңғыс- тау об- лыстары- ның әкім- діктері	2009 жылғы 1 0 ақпан	Талап етілмейді	
103.	2003 жылғы 4 қарашадағы Каспий теңізі- нің теңіз ор- тасын сақтау жөніндегі Негіздемелік Конвенцияға Хаттамалар жобаларын дайындауға қатысуды қамтамасыз ету	Хаттамалар жобалары	Қоршаған- ортамині	2009 жылғы 1 0 ақпан	Талап етілмейді	
2.5 Жер су ресурстары азып-тозуының, ластануының және әуе бассейні ластануының алдын алу						
104.	Қарағанды облысы Шет ауданында қуаң жерлерді бас- қару жөніндегі жобаны іске асыру	Қазақстан Республика- сының Үкіме- тіне ақпарат	Қоршаған- ортамині (жинақ- тау), АШМ, БҒМ	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 3 8 , 9 2009 ж. - 1 6 , 7 * 2008 ж. - 1 6 8 , 9 2009 ж. - 10,4*	Респуб- лика- лық бюджет Халықа- ралық грант- тар

105.	Ғарыштық ақпаратты пайдаланатын отырып шөлейттену мониторингінің концептуалдық негізін әзірлеуді жүзеге асыру	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), АШМ, БҒМ	2009 жылғы 10 ақпан	2008 ж. - 1,5	Республикалық бюджет
106.	Жайылымдық ресурстарды орнықты басқаруды және сақтауды қамтамасыз ету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), АШМ	2009 жылғы 10 ақпан	2008 ж. - 8,3	Халықаралық гранттар
107.	Азып-тозған жер ресурстарына, оның ішінде жыртылған жерлерде түгендеу өткізу жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині (жинақтау), БҒМ, АШМ, ЖРБА	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
108.	Арал теңізі бассейні жерінің тозуының алдын алу және қайта қалпына келтіру жөніндегі фитомелиоративтік жұмыстарды жүргізу жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
109.	Суландырылатын экожүйелерді басқару, тұзды жерлердің мелиорациясын басқару, жел және су эрозияларымен күрес жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
110.	Қазақстанда қуаңшылықты зерттеу және болжауды жүргізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 2,0 2009 ж. - 2,1* 2010 ж. - 6,7*	Республикалық бюджет

111.	Батыс Қазақстан облысы бойынша шөлейттену үрдісінің индикаторларын және мәліметтер құру	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 1,5 2009 ж. - 1,6* 2010 ж. - 3,4*	Республикалық бюджет
112.	Ластаушы заттар эмиссиясына жыл сайынғы түгендеуді жүргізу және Біріккен Ұлттар Ұйымының Еуропалық экономикалық комиссиясына есептілікті ұсыну	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 2,0 2009 ж. - 6,4*	Республикалық бюджет
113.	Отын-энергетикалық кешенді дамытудың перспективалық жоспарларын және бағдарламаларын ескере отырып, таяу арадағы 10-20 жылға эмиссияларды бұдан әрі болжау үшін энергетикалық сектордан шығарындыларға зерттеулер жүргізу және талдау жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
114.	Қазақстан Республикасы атмосферасының техногендік ластану деңгейіне меншік нысанына қарамастан шаруашылық қызмет объектілерінен ықпалын бұдан әрі болжау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 1,5 2009 ж. - 1,6*	Республика-

	үшін эмиссия құрамының сандық және сапалық құрамына егжей-тегжейлі зерттеулер жүргізу					л ы қ бюджет
115.	Өңірлік атмосфералық үдерістер мен ауаның ластануын алыс қашықтыққа трансшекаралық тасымалдауын модельдеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 2,0 2009 ж. - 6,3* 2010 ж. - 7,7*	Республика-лық бюджет
116.	Ауа ортасына мемлекеттік мониторингті ұйымдастыру үшін Қызылорда облысы аумағының ауа бас-сейніне экологиялық зерттеулер жүргізу жөнінде ұсыныстар енгізу	Қоршаған-миніне ұсыныстар	Қызылорда облысының әкімдігі	2008 жылғы 1 0 тамыз	Талап етілмейді	
117.	Қоршаған ортаға шығарындыларды төмендету жолымен жылу электр станцияларындағы экологиялық қауіпсіздікті басқару жүйесін ғылыми негіздеу және әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 2,0 2009 ж. - 4,3*	Республика-лық бюджет
118.	Қоршаған ортаны техногендік сипаттағы газдардан қорғау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 3,0	Республика-лық бюджет
119.	Қазақстан Республикасы барынша ластанған өнеркәсіптік орталықтарының экологиялық жағдайының кешенді бағалауын оны жақсарту жөніндегі	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині	2008 жылғы 1 0 тамыз	Талап етілмейді	

	шараларды әзірлеу мақсатында орындау жөнінде ұсыныстар енгізу					
120.	Астана қ. "Еуразия су орталығы" АҚ - ның жобалық-смета-лық құжаттаманы әзірлеу және аналитикалық зертханасын жабдықтау жөніндегі ұсыныстарды енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині	2009 жылғы 10 ақпан	Талап етілмейді	
121.	Уран өндіруші кәсіпорындардың радиоактивті қалдықтарымен лас-танған ашық су айдындары мен топырақты тазарту әдістерін әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 3,0 2009 ж. - 3,3*	Республикалық бюджет
122.	Іле-Балқаш бассейнінің жер үсті сулары су ресурстарының жай-күйін, сапасын және Қытай Халық Республикасында Іле өзенінің бассейнінде су тұтынудың күтілетін артуының болатын мүмкін салдарларын бағалау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), АШМ	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 3,0 2009 ж. - 4,5*	Республикалық бюджет
123.	Ақтөбе облысындағы Елек өзенін алты валентті хром және бормен ластануынан қорғау жөнін-	Қазақстан Республика-		Жыл сайынғы	2008 ж. - 6,7 2009 ж. -	Республика-

	дегі технологияны үшін жұмыстары мен зерттеулер жүргізу	технологияны анықтау ізденту мен зерттеулер жүргізу	сының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	1 0 ақпан	7, 2 * 2010 ж. 2,8*	л ы қ - бюджет
124.	Кіші өзендердің экологиялық қауіпсіздігін зерттеу және оны жақсарту жөніндегі іс-шараларды әзірлеу	өзендердің экологиялық қауіпсіздігін зерттеу және оны жақсарту жөніндегі іс-шараларды әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 3 , 0 2009 ж. - 5,5*	Респуб-лика-л ы қ - бюджет
125.	Қазақстанның табиғи-шаруашылық жүйелерінің су экологиялық қауіпсіздігін бағалау	Қазақстанның табиғи-шаруашылық жүйелерінің су экологиялық қауіпсіздігін бағалау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 6 , 5 2009 ж. - 7 , 0 * 2010 ж. - 3,0*	Респуб-лика-л ы қ - бюджет
126.	Солтүстік Қазақстан облысы шегіндегі Есіл өзенінің бассейніне антропогендік әсерді зерттеу	Солтүстік Қазақстан облысы шегіндегі Есіл өзенінің бассейніне антропогендік әсерді зерттеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 2 , 0 2009 ж. - 4,0*	Респуб-лика-л ы қ - бюджет
127.	Павлодар қаласының Солтүстік өнеркәсіптік аймағы жер асты суларының мұнай өнімдері және сынаппен ластануынан қоршаған орта үшін қауіп-қатерді математикалық модельдеу әдістерімен бағалау	Павлодар қаласының Солтүстік өнеркәсіптік аймағы жер асты суларының мұнай өнімдері және сынаппен ластануынан қоршаған орта үшін қауіп-қатерді математикалық модельдеу әдістерімен бағалау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 3 , 0 2009 ж. - 6 , 4 * 2010 ж. - 11,2*	Респуб-лика-л ы қ - бюджет
128.	Ақтөбе қаласы Елек өзенінде тазарту имараттары кешенін (ағынды канализациялық коллекторды және реттеуші сыйымдылық торабын) қайта жаңарту	Ақтөбе қаласы Елек өзенінде тазарту имараттары кешенін (ағынды канализациялық коллекторды және реттеуші сыйымдылық торабын) қайта жаңарту	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Ақтөбе облысының әкімдігі	Ж ы л сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 5 0 , 0 2009 ж. - 906,9* 2010 ж. - 755,0*	Респуб-лика-л ы қ - бюджет

129.	Ақтөбе қаласы Елек өзеніндегі канализациялық тазарту имараттарын қайта жаңарту	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Ақтөбе облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 200,0 2009 ж. - 1063,8*	Республикалық бюджет
130.	Атырау қаласының сол жағалауында канализациялық тазарту имараттары кешенін салу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Атырау облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 10 ақпан	2009 ж. - 250,0* 2010 ж. - 1409,6*	Республикалық бюджет
131.	Ақтөбе облысы Шалқар ауданы Шалқар көлінің гидротехникалық құрылыстарын қайта жаңарту	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Ақтөбе облысының әкімдігі	2011 жылғы 10 ақпан	2010 ж. - 122,8*	Республикалық бюджет
132.	Ақтөбе облысы Шалқар ауданы Шалқар көлінің түбін тазарту	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Ақтөбе облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 10 ақпан	2009 ж. - 200,0* 2010 ж. - 730,0*	Республикалық бюджет
133.	Шығыс Қазақстан облысы Семей қаласының жер асты суларының әуе керосинімен ластануын жою	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Шығыс Қазақстан облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 10 ақпан	2009 ж. - 114,7* 2010 ж. - 61,4*	Республикалық бюджет
134.	Ертіс өзені арқылы өтетін канализациялық дюкерді қайта жаңарту (Семей қаласы Тихомиров ағыны ауданында канализациялық дюкердің апаттық ахуалының алдын алу)	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Шығыс Қазақстан облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 10 ақпан	2009 ж. - 200,0* 2010 ж. - 218,6*	Республикалық бюджет
	Өскемен қаласының канали-	Қазақстан Республика-	Қоршаған-ортамині (жинақтау),	Жыл сайынғы	2008 ж. - 150,0 2009 ж. -	Республика-

135.	зация тазарту имараттарын дамыту	сының Үкіметіне ақпарат	Шығыс Қазақстан облысының әкімдігі	1 0 ақпан	980,0* 2010 ж. 1016,3*	лық бюджет
136.	Шығыс Қазақстан облысы Семей қаласының ағынды суларын биологиялық тазарту имараттарын қайта жаңарту және кеңейту	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Шығыс Қазақстан облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 150,0 2009 ж. - 1000,0* 2010 ж. - 964,0*	Республикалық бюджет
137.	Құрамында сынап бар аспаптар мен бұйымды демеркуризациялау учаскелерін құру жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Шығыс Қазақстан облысының әкімдігі	2008 жылғы 1 0 тамыз	Талап етілмейді	
138.	Жамбыл облысының Тараз қаласының ағынды суларын толық биологиялық тазарту кешенін салу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Жамбыл облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 300,0 2009 ж. - 2310,6* 2010 ж. - 1924,4*	Республикалық бюджет
139.	Қарағанды облысы Балқаш қаласының тазарту құрылыстарын салу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Қарағанды облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 150,0 2009 ж. - 1240,0* 2010 ж. - 1243,6*	Республикалық бюджет
140.	Қарағанды облысының Приозерск қаласында тазарту құрылыстарын қайта жаңарту	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Қарағанды облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2009 ж. - 300,0* 2010 ж. - 371,5*	Республикалық бюджет
141.	Қарағанды қаласының өзенінде Федоров қоймасын қайта жаңарту	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Қарағанды облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2009 ж. - 200,0* 2010 ж. - 486,2*	Республикалық бюджет
	Қарағанды облысының Прио-					

142.	зерск қаласын тасқын және жер астындағы сулардан инженерлік қорғау жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортामині (жинақтау), Қарағанды облысының әкімдігі	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
143.	Қызылорда облысының Солтүстік коллекторын қайта жаңарту	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортामині (жинақтау), Қызылорда облысының әкімдігі	2011 жылғы 10 ақпан	2010 ж. - 214,0*	Республикалық бюджет
144.	Қызылорда облысының Оңтүстік коллекторын қайта жаңарту	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Қызылорда облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 10 ақпан	2009 ж. - 395,1* 2010 ж. - 429,8*	Республикалық бюджет
145.	Маңғыстау облысы Жаңаөзен қаласының канализациялық тазарту имараттарының технологиялық процестерін қайта жаңарту және қайта жаңғырту	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Маңғыстау облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 10 ақпан	2009 ж. - 150,0* 2010 ж. - 200,0*	Республикалық бюджет
146.	Маңғыстау облысы Бейнеу кентінде жұмыс істеп тұрған канализациялық тазарту тораптарды қайта жаңарту	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Маңғыстау облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 10 ақпан	2009 ж. - 150,0* 2010 ж. - 200,0*	Республикалық бюджет
147.	Маңғыстау облысы Ақтау қаласында канализациялық тазарту құрылыстарын (КТИ-2) салу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Маңғыстау облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 150,0 2009 ж. - 1148,0* 2010 ж. - 850,0*	Республикалық бюджет
148.	Батыс Қазақстан облысы Орал қаласында қалалық тазарту құрылыстар-	Қазақстан Республика-	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Батыс	2011 жылғы	2010 ж. - 60,0*	Республика-

	дың лайлы алаңдарын қайта жаңарту	сының Үкіметіне ақпарат	Қазақстан облысының әкімдігі	1 0 ақпан		лы қ бюджет
149.	Батыс Қазақстан облысы Орал қаласында суландыру ағынды коллектор салу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Батыс Қазақстан облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 150,0 2009 ж. - 522,4* 2010 ж. - 665,7*	Республикалық бюджет
150.	Орал өзенінде сүзгіш шайғаннан кейін ластаушы заттарды төгуді тоқтату бойынша имараттарды жобалау және салу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Батыс Қазақстан облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2009 ж. - 65,2* 2010 ж. - 67,6*	Республикалық бюджет
151.	Оңтүстік Қазақстан облысының Сарыағаш қаласында канализация салу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Оңтүстік Қазақстан облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2009 ж. - 200,0* 2010 ж. - 301,8*	Республикалық бюджет
152.	Түркістан қаласында канализациялық тазарту құрылыстарын салу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Оңтүстік Қазақстан облысының әкімдігі	2011 жылғы 1 0 ақпан	2010 ж. - 200,0*	Республикалық бюджет
153.	Шымкент қаласын 2015 жылға дейін шаруашылық-ауыз сумен қамтамасыз ету және канализация	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), ҚІЖТҚША, Оңтүстік Қазақстан облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2009 ж. - 300,0* 2010 ж. - 500,0*	Республикалық бюджет
154.	Оңтүстік Қазақстан облысы Шардара ауданы Шардара қаласының канализациялық торабын қайта жаңарту және	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Оңтүстік Қазақстан	2011 жылғы 1 0 ақпан	2010 ж. - 290,0*	Республика-

	канализациялық тазарту құрылыстарын салу		облысының әкімдігі			лы қ бюджет
155.	Арқалық қаласында басты канализациялық тазарту имараттарына дейін (А торабы) N 1 канализациялық станцияның канализациялық коллекторларын қайта жаңарту	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Қостанай облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 10 ақпан	2009 ж. - 78,4* 2010 ж. - 78,4*	Республикалық бюджет
156.	Арқалық қаласында канализациялық тазарту құрылыстарынан (А торабы) ағынды суларды жинақтаушыға дейін канализациялық коллекторларды қайта жаңарту	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Қостанай облысының әкімдігі	2011 жылғы 10 ақпан	2010 ж. - 149,6*	Республикалық бюджет
157.	Арқалық қаласында канализациялық тазарту құрылыстарын дамыту	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Қостанай облысының әкімдігі	2011 жылғы 10 ақпан	2010 ж. - 88,8*	Республикалық бюджет
158.	Петропавловск қаласында канализацияның тазарту құрылыстарының қолданыстағы технологиялық схемаларын қайта жаңғырту (канализациялық тазарту құрылыстарын қайта жаңартудың II және III кезеңдері)	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Солтүстік Қазақстан облысының әкімдігі	2010 жылғы 10 ақпан	2009 ж. - 200,0*	Республикалық бюджет
159.	Алматы қаласында канализацияның тазарту имараттарының қолданыстағы	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Қостанай облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 10 ақпан	2009 ж. - 200,2*	Республикалық бюджет

	технологиялық схемаларын қайта жаңғырту	сының Үкіметіне ақпарат	Алматы қаласының әкімдігі	1 0 ақпан	2010 ж. - 300,0*	лық бюджет
160.	Павлодар облысы өзенінің арнасын жаңарту	Усолка қайта Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Павлодар облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2009 ж. - 100,0* 2010 ж. - 200,0*	Республикалық бюджет
161.	Щучинск-Бурабай курорттық аймағының ағынды суларын биологиялық тазарту құрылысының тазарту кешенін салу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Ақмола облысының әкімдігі	2010 жылғы 1 0 ақпан	2009 ж. - 178,1*	Республикалық бюджет
162.	Маңғыстау облысы Қаракиянданы Құрық ауылының ұзындығы 18 км тазарту құрылыстарына дейін канализациялық желінің коллаторын салу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Маңғыстау облысының әкімдігі	2010 жылғы 1 0 ақпан	2009 ж. - 297,2*	Республикалық бюджет
163.	Павлодар қаласының тазарту ғимараттарының қолданыстағы технологиялық схемаларын қайта жаңғырту	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Павлодар облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2009 ж. - 266,5* 2010 ж. - 300,0*	Республикалық бюджет
164.	Павлодар облысы Баянауыл ауданы Баянауыл ауылының тазарту құрылыстарын салу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Павлодар облысының әкімдігі	2011 жылғы 1 0 ақпан	2010 ж. - 82,0*	Республикалық бюджет
165.	Солтүстік Балқаш маңының табиғат пайдаланушылар қызметінен Балқаш көлі экожүйелерінің технологиялық лас тануын төмендету жөніндегі	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 2,0 2009 ж. - 2,1* 2010 ж. - 3,2*	Республикалық бюджет

	іс-шараларды әзірлеу					л ы қ бюджет
2.6 Қалдықтарды қайта өңдеу және кәдеге жарату көлемінің біртіндеп артуы						
166.	Ел аумағында тарихи ластануларды кезең-кезеңімен жою кең көлемді шараларын әзірлеу жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
167.	Қатты тұрмыстық және өнеркәсіптік қалдықтарды қайта өңдеудің параметрлері жөніндегі технологиялық үдерістерін әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 1,0 2009 ж. - 3,0* 2010 ж. - 6,7*	Республикалық бюджет
168.	Ілеспе күкірті қауіпсіз ұзақ мерзімді сақтау үшін сақтауыштарды құруды қосалғанда, Қазақстанның өндірістік және тұтыныс қалдықтарын басқару ұзақ мерзімді өңірлік жүйелерін әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), ЭМРМ, АШМ, ИСМ, ЖРБА	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 2,0 2009 ж. - 2,1*	Республикалық бюджет
169.	Қызылорда қаласында бұрынғы ЖЭО-6 күл үйіндісінің жерін қалпына келтіру	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Қызылорда облысының әкімдігі	Жыл сайынғы 10 ақпан	2009 ж. - 150,0* 2010 ж. - 217,5*	Республикалық бюджет
170.	Алматы облысы Текелі қорғасын-мырыш комбинатының істен шыққан	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау),	Жыл сайынғы	2009 ж. - 41,1*	Республикалық бюджет

	қалдық сақтаушыны келтіру қалпына	сының Үкіметіне ақпарат	Алматы облысының әкімдігі	1 0 ақпан	2010 ж. 41,1*	ж. - лық бюджет
3. ҚОРШАҒАН ОРТАНЫҢ ХАЛЫҚ ДЕНСАУЛЫҒЫНА КЕРІ ӘСЕРІН ТӨМЕНДЕТУ						
171.	Ақтөбе облысында шөлейттену үдерістерінің қоршаған орта сапасына және халық денсаулығының жай-күйіне әсерінің кәтерін бағалаудың нысаналық көрсеткіштерін және критерийлерін әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2009 ж. 1,5 2010 ж. 1,6*	ж. - Республика-лық бюджет
172.	Қала халқының науқастануы және атмосфералық ауаның сапасы арасындағы корреляциялық байланысты зерттеу жөнінде ғылыми зерттеулер жүргізу жөнінде ұсыныстар енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині (жинақтау), облыстық және Астана және Алматы қалаларының әкімдіктері	2008 жылғы 1 0 тамыз	Талап етілмейді	
173.	Қауіп-қатердің факторларын анықтау және олардың қоршаған орта мен халық денсаулығына әсерін төмендету	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. 3,5 2009 ж. 3,7* 2010 ж. 2,0*	ж. - Республика-лық бюджет
	Ірі шикізат өндіру және қайта өңдеу объектілері және жылу энергетика объектілерінің әсері аймағында атмосфера-лық ауа сапа-	Қазақстан Республика-	Қоршаған-ортамині (жинақтау), Атырау, Шығыс-Қазақстан, Батыс Қазақстан,			

174.	сымен негізделген халық науқастарының қатерінің критерийін анықтау жөнінде ғылыми зерттеулер жүргізу жөнінде ұсыныстар енгізу	сының Үкіметіне ұсыныстар	Қарағанды, Маңғыстау және Павлодар облыстарының әкімдіктері	2008 жылғы 10 тамыз	Талап етілмейді	
175.	Батыс Қазақстан өңіріндегі экологиялық қолайсыз аудандарда қоршаған ортаның негізгі индикаторларын және оның халық денсаулығына әсерін анықтау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 3,5 2009 ж. - 3,7* 2010 ж. - 2,0*	Республикалық бюджет
176.	Оңтүстік Қазақстан облысында экологиялық негізделген ауруларды айқындау үшін қоршаған ортаның негізгі ластану факторларын анықтау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 3,5 2009 ж. - 3,7* 2010 ж. - 2,0*	Республикалық бюджет
177.	Қоршаған ортаның қорғасынмен ластануына кешенді бағалау және қалпына келтіру және экологиялық қатерлерді төмендету технологиясын әзірлеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған ортамині	Жыл сайынғы 10 ақпан	2008 ж. - 7,5 2009 ж. - 8,0* 2010 ж. - 3,0*	Республикалық бюджет
178.	Адамның қолайлы өмір сүру ортасын қамтамасыз ету үшін Қазақстан экожүйесінің жайкүйіне ғылыми-тәжірибелік	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат		Жыл сайынғы	2008 ж. - 4,5	Республикалық

	бағалау негізінде азық-түлік өнімдерінің экологиялық қауіпсіздік картасын әзірлеу	сының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині	1 0 ақпан	2009 ж. - 4,8*	лық бюджет
179.	Қазақстан Республикасы аумағында радиациялық мониторинг жүйесін құру жөнінде ұсыныс енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	ЭМРМ (жинақтау), Қоршаған-ортамині	2008 жылғы 1 0 тамыз	Талап етілмейді	
180.	Қазақстанның аумақтарындағы ядролық сынақ әсерінен болған экологиялық зілзала аймақтарын сауықтыру және радиациялық мониторингтің кешенді шараларын әзірлеу жөнінде ұсыныс енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині (жинақтау), ЭМРМ	2008 жылғы 1 0 тамыз	Талап етілмейді	
181.	Ядролық жарылыстар жүргізілген барлық жерлердің радиологиялық мониторингін және ремедиациясын іске асыру бойынша кешенді шараларды әзірлеу жөнінде ұсыныс енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныстар	Қоршаған-ортамині (жинақтау), ЭМРМ	2008 жылғы 1 0 тамыз	Талап етілмейді	
182.	Радиожилік диапазондардың электромагниттік өрісінің қоршаған ортаның жай-күйіне әсерін шекті жол берілетін деңгейлердің нормативтерін анықтау мақсатында зерттеу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ақпарат	Қоршаған-ортамині (жинақтау), ИСМ	Жыл сайынғы 1 0 ақпан	2008 ж. - 2,0 2009 ж. - 2,1*	Республика-

	және биология-лық қауіпті және санитарлық қорғау аймағын есептеу әдістемелерін әзірлеу				лық бюджет
--	--	--	--	--	------------

Бағдарлама бойынша барлығы 35816,0 млн. теңге мөлшерінде шығыстар жоспарлануда, оның ішінде республикалық бюджеттен 35223,9 млн. теңге, бұл р е т т е :

2008 жыл - 6184,0 млн. теңге;

2009 жыл - 13950,6* млн. теңге;

2010 жыл - 15089,3* млн. теңге;

Халықаралық гранттар бойынша 592,1 млн. теңге, оның ішінде:

2008 жыл - 302,2 млн. теңге;

2009 жыл - 150,5* млн. теңге;

2010 жыл - 139,4* млн. теңге.

Е с к е р т п е .

* - 2008 - 2010 жылдарға арналған республикалық бюджеттен қаржыландырылатын шығыстар көлемі тиісті қаржы жылына арналған " Республикалық бюджет туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес нақтыланатын болады.

Аббревиатуралардың толық жазылуы:

Қоршаған ортамині - Қазақстан Республикасы Қоршаған ортаны қорғау министрлігі

ЭМРМ - Қазақстан Республикасы Энергетика және минералдық ресурстар министрлігі

ИСМ - Қазақстан Республикасы Индустрия және сауда министрлігі

БҒМ - Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі

АШМ - Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігі

СІМ - Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігі

ДСМ - Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі

ТЖМ - Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігі

ККМ - Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрлігі

ЖРА - Қазақстан Республикасы Жер ресурстарын басқару агенттігі

ҚІЖТҚША - Қазақстан Республикасы Құрылыс істері және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық агенттігі